

Gümnaasiumi ainekava

Ainevaldkond "Sotsiaalsained"

I. Ainevaldkonna õppeained

Ainevaldkonda kuuluvad ajalugu, ühiskonnaõpetus, inimeseõpetus ja geograafia (inimgeograafia).

Ajalugu õpitakse 6 kohustuslikku kursust:

- I. kursus „Vanaaeg” 10. klass
- II. kursus „Keskaeg ja uusaeg” 10. klass
- III. kursus „Eesti ajalugu (kuni 19. sajandi lõpuni)” 11. klass
- IV. kursus „Lähiajalugu I – Eesti ja maailm 20. sajandi esimesel poolel” 11. klass
- V. kursus „Lähiajalugu II – Eesti ja maailm 20. sajandi teisel poolel” 12. klass
- VI. kursus „Lähiajalugu III – 20. sajandi arengu põhijooned: Eesti ja maailm” 12. klass

Ühiskonnaõpetust õpitakse 2 kohustuslikku kursust „Ühiskonna areng ja demokraatia ja „Majandus ja maailmapoliitika“

Inimeseõpetust õpitakse 1 kohustuslik kursus „Perekonnaõpetus”

Inimgeograafiat õpitakse sotsiaalsainete valdkonnas 1 kohustuslik kursus „Rahvastik ja majandus”

II. Ainevaldkonna kirjeldus

Sotsiaalsainetes käsitletakse inimese ja ühiskonna toimimist minevikus ning tänapäeval. Sotsiaalsainete õppimine aitab kaasa erinevates õppeainetes õpitava tervikuks sidumisele ja tervikpildi kujunemisele ühiskonnast ning kujundab oskust mõista minevikunähtuste alusel toimuvat arengut. Sotsiaalsainete vahendusel kujuneb võime näha ühiskonna arengus põhjuslikke jm seoseid ning teha teadlikke valikuid seonduvalt iseenda ja sotsiaalse keskkonnaga, lähtudes ühiskonnas kehtivatest väärtustest ja moraalnormidest, ning toimida kõlbelise ja vastutustundliku ühiskonnaliikmena ja isiksusena.

Valdkonna üldeesmärk on toetada õpilaste kujunemist isiksusteks, kes:

1) on omandanud adekvaatse enesehinnangu ning teadmised, oskused ja hoiakud, mis toetavad tervikliku, autonoomse ja terviseteadliku inimese kujunemist;

2) on omandanud tervikliku arusaama ühiskonnas esinevatest nähtustest ja protsessidest ning nende seostest ja vastastikusest mõjust;

3) mõistavad kultuurilise mitmekesisuse ja demokraatia tähtsust ning jätkusuutliku arengu vajalikkust, aktsepteerides erinevusi;

4) hindavad üldinimlikke väärtusi, nagu vabadus, inimväärikus, võrdõiguslikkus, ausus, hoolivus, sallivus, vastutustunne, õiglus, isamaalikus ning lugupidamine enda, teiste ja keskkonna vastu.

Ainevaldkonnasisese lõimingu taotletakse, et õpilane areneks ennast teostavaks terviklikuks isiksuseks, kes suhtub endasse ja teistesse positiivselt, arvestab kaasinimesi, lähtub oma tegevuses üldinimlikest väärtustest, kes näeb ja mõistab ühiskonnas toimuvat ning on omandanud oskuse ja valmiduse sekkuda ühiskonnaellu ning selles osaleda. Ainevaldkonna integratsioonitsentriteks on nii teemad, mõisted kui ka meetodid. Ajalooõpetuse eesmärk on kujundada õpilasi, kes on suutelised analüüsima ja mõistma maailma, milles nad elavad, ning tunnevad asjaolusid ja sündmusi, mis seda maailma on kujundanud. Ajalooõpetuses omandavad õpilased kultuuriruumis orienteerumiseks vajalikke teadmisi oma kodukoha ja maailma minevikust ja kultuuripärandist ning erinevatest väärtussüsteemidest. Aine vahendusel suunatakse õpilane teadvustama, analüüsima, kriitiliselt hindama ja tõlgendama minevikus aset leidnud sündmusi ja protsesse, nende omavahelisi seoseid ja seoseid tänapäevaga ning ajaloosündmuste erineva tõlgendamise põhjusi.

Inimeseõpetuse üldeesmärk on aidata kaasa õpilaste sotsiaalses elus vajalike toimetulekuoskuste arengule, mille elluviimiseks kujundatakse õpilastes terviklikku isiksust, sotsiaalset kompetentsust, terviseteadlikkust ning üldinimlikke väärtusi, nagu ausus, hoolivus, sallivus, vastutustunne ja õiglus. Lähtuvalt inimeseõpetuse üldeesmärgist keskendutakse gümnaasiumis sellele, et toetada iseseisva, ennast analüüsiva, endaga toimetuleva, teisi arvestava ja aktsepteeriva ning ennast ja teisi väärtustava inimese kujunemist seoses perekonnaõpetuse ja psühholoogia kursuses omandatavate teadmiste, oskuste ning hoiakutega.

Ühiskonnaõpetuses omandavad õpilased sotsiaalse kirjaoskuse: teadmised, oskused, väärtused ja hoiakud ühiskonnas toimimiseks ning vastutustundlike otsuste tegemiseks. Õppeaine eesmärk on luua eeldused kodanikuidentiteedi ja ühiskonna sidususe tugevdamiseks, aktiivse kodaniku kujunemiseks, toetada dialoogivalmiduse ja respekti kujunemist maailma erinevalt mõistvate inimeste vahel, samuti õpilase enese teadlikkust maailmavaatelistes küsimustes.

Inimgeograafia kuulub integreeriva õppeainena nii loodus- kui ka sotsiaalteaduste hulka. Geograafiat õppides omandavad õpilased arusaamise looduses ja ühiskonnas esinevatest nähtustest ja protsessidest, nende ruumilisest levikust ning vastastikustest seostest. Seejuures arenevad õpilaste probleemilahendamise ja

uurimuslikud oskused. Geograafiat õppides kujunevad õpilaste säästlikku eluviisi, keskkonda ning kultuurilist mitmekesisust väärtustavad hoiakud, mis aitavad kujundada aktiivset kodanikku.

III. Lõiming

Lõiming läbivate teemadega ning teiste valdkonnapädevuste ja ainevaldkondadega

Läbivad teemad								Ainevaldkonnad								Ajalugu Õppesisu
Elukestev õpe ja kariääri planeerimine	Keskond ja jätkusuutlik areng	Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus	Kultuuriline identiteet	Teabekeskond	Tehnoloogia ja innovatsioon	Tervis ja ohutus	Väärtused ja kõlblus	Keel ja kirjandus	Võõrkeeled	Matemaatika	loodusained	kunstained	tehnoloogia	Kehaline kasvatus	Valikaine (informaatika)	
																I. kursus „Vanaaeg” 10. klass
	X								X			X				Esiaeg ja tsivilisatsioonide teke
	X							X	X		X	X				Antiikaeg
																II. kursus „Keskaeg ja uusaeg” 10. klass
	X						X	X	X			X				Keskaeg
	X						X	X	X			X				Uusaeg
																III. kursus „Eesti ajalugu (kuni 19. sajandi lõpuni)” 11. klass
			X				X				X	X				Esiaeg
			X				X	X				X				Keskaeg
			X				X	X				X				Üleminekuaeg keskajast uusaega
			X				X	X				X				Rootsi aeg
			X				X	X				X				Eesti 18. sajandil
			X				X	X				X				Eesti 19. sajandil ja 20. sajandi algul
																IV. kursus „Lähiajalugu

																I – Eesti ja maailm 20. sajandi esimesel poolel” 11. klass
	X	X	X				X	X	X							Maailm Esimese maailmasõja eel
	X	X	X	X			X	X	X							Esimene maailmasõda
	X	X	X	X			X	X	X							Maailmasõdadevaheline aeg: demokraatia ja diktatuurid
	X	X	X	X			X	X	X							Teine maailmasõda
																V. kursus „Lähiajalugu II – Eesti ja maailm 20. sajandi teisel poolel” 12. klass
	X	X	X	X			X	X	X				X			Külm sõda
	X	X	X	X			X	X	X				X			Demokraatlik maailm pärast Teist maailmasõda
	X	X	X	X			X	X	X				X			NSVL ja kommunistlik süsteem
	X	X	X	X			X	X	X				X		X	Maailm sajandivahetusel
																VI. kursus „Lähiajalugu III – 20. sajandi arengu põhijooned: Eesti ja maailm” 12. klass
X	X	X	X	X	X							X	X		X	Eluolu ja kultuur
X	X	X	X	X	X							X	X			Sõja ja rahu küsimus
X	X	X	X	X	X							X	X			Inimsusevastased kuriteod
X	X	X	X	X	X							X	X			Muu maailm
																Valikkursus „Üldajalugu – tsivilisatsioonid väljaspool Euroopat”
	X							X	X		X	X	X			Egiptus

	X							X	X		X	X	X			Mesopotaamia ja Ees-Aasia
	X							X	X		X	X	X			Kreeta-Mükeene
	X							X	X		X	X	X			India
	X							X	X		X	X	X			Hiina

Läbivad teemad								Ainevaldkonnad								Geograafia Õppesisu
Elukestev õpe ja karjääri planeerimine	Keskond ja jätkusuutlik areng	Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus	Kultuuriline identiteet	Teabekeskond	Tehnoloogia ja innovatsioon	Tervis ja ohutus	Väärtused ja kõlblus	Keel ja kirjandus	Võõrkeeled	Matemaatika	Sotsiaalsained	Kunstained	Tehnoloogia	Kehaline kasvatus	Valikaine (informaatika)	
X				X	X			X	X		X		X			I kursus Geograafia areng ja uurimismeetodid
	X	X	X	X			X		X	X	X				X	Rahvastik
	X		X	X		X			X	X	X		X			Asustus
X	X	X	X	X	X				X	X	X		X			Muutused maailmamajanduses
X	X	X	X	X	X	X	X		X	X	X		X		X	Ühiskonna areng ja üleilmastumine

Läbivad teemad								Ainevaldkonnad								Ühiskonnaõpetus Õppesisu
Elukestev õpe ja karjääri planeerimine	Keskond ja jätkusuutlik areng	Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus	Kultuuriline identiteet	Teabekeskond	Tehnoloogia ja innovatsioon	Tervis ja ohutus	Väärtused ja kõlblus	Keel ja kirjandus	Võõrkeeled	Matemaatika	loodusained	kunstained	tehnoloogia	Kehaline kasvatus	Valikaine (informaatika)	
																I. kursus 12. klass „Ühiskonna areng ja demokraatia“

	X		X	X			X	X	X	X	X	X				Sotsiaalsed suhted ja institutsioonid
	X	X	X	X	X			X	X	X						Nüüdisühiskond ja selle kujunemine
																2. Demokraatliku ühiskonna valitsemine ja kodanikuosalus
	X		X	X	X		X	X	X			X				Riik ja riigi vormid
X	X	X	X	X			X	X	X			X				Õigusriik ja võimude lahusus
	X	X	X	X			X	X	X							Inimõigused
			X	X	X		X	X	X						X	Poliitilised ideoloogiad
		X	X				X	X	X	X					X	Valimised
		X	X				X	X	X	X					X	Erakonnad ja kodanikuühendused
		X	X				X	X	X						X	Euroopa Liidu valitsemiskord ja toimimine
																II. kursus 12.klass „Majandus ja maailmapoliitika“
			X	X			X	X	X	X					X	Riik ja majandus
X	X	X	X	X			X	X	X							Tööturg ja hõive
X	X	X	X				X	X	X							Tarbimine ja investeerimine
																Maailma areng ja maailmapoliitika
	X	X	X	X			X	X	X						X	Nüüdisaja maailma mitmekesisus ja rahvusvaheline suhtlemine

Läbivad teemad	Ainevaldkonnad	Inimeseõpetus
----------------	----------------	----------------------

Elukestev õpe ja karjääri planeerimine	Keskond ja jätkusuutlik areng	Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus	Kultuuriline identiteet	Teabekeskond	Tehnoloogia ja innovatsioon	Tervis ja ohutus	Väärtused ja kõlblus	Keel ja kirjandus	Võõrkeeled	Matemaatika	loodusained	kunstained	tehnoloogia	Kehaline kasvatus	Valikaine (informaatika)	Kursus Perekonnaõpetus Õppesisu
X	X	X	X	X				X	X						X	Perekond
	X		X	X	X		X	X			X					Püsisuhe
	X		X	X			X	X	X		X					Abielu
	X		X	X			X	X	X		X	X				Lapsevanemaks olemine
	X		X	X			X	X	X		X			X		Laps
	X		X	X		X	X	X	X			X				Kodu ja argielu
	X		X	X	X		X	X	X	X		X				Perekonna majanduselu ja õigusaktid
	X	X	X	X			X	X	X		X					Perekond inimese elus

1. Ajalugu

1.1.1. Õppe- ja kasvatusesmärgid

Gümnaasiumi ajalooõpetusega taotletakse, et õpilane:

- 1) tunneb huvi mineviku vastu ja teadvustab enda võimalusi mineviku uurijana ning ajaloos osalejana, määratleb end oma rahva liikmena, eurooplasena ja maailmakodanikuna;
- 2) tunneb ajalugu ajastut iseloomustavate sündmuste, protsesside, vaimulaadi ja isikute kaudu;
- 3) mõistab ajaloosündmuste ja protsesside põhjuse-tagajärje, sarnasuse-erinevuse, järjepidevuse olemust ning erineva tõlgendamise põhjusi, võtab oma seisukohti kujundades arvesse ajastu konteksti;
- 4) väärtustab kultuurilist mitmekesisust ning mõistab seda ühiskonna rikkuse ja arengueeldusena, teadvustab oma võimalusi kultuuripärandi säilitajana ning edasikandjana;
- 5) leiab ja analüüsib kriitiliselt ajalooteavet sisaldavat infot, hindab allikate usaldusväärsust ning kasutab erinevaid teabeallikaid eesmärgipäraselt;
- 6) mõistab ja tunnustab inimeste, vaadete ja olukordade erinevusi, kujundab ning põhjendab oma seisukohta, analüüsib ja hindab oma tegevust ning näeb ja korrigeerib oma eksimusi;
- 7) teab ja kasutab kontekstis ajaloo põhimõisteid ning eristab ajaloofakti tõlgendusest ja arvamusest;

8) tunneb ja kasutab erinevaid õpivõtteid, tekstiliike, infokanaleid ja IKT vahendeid, väljendab oma teadmisi ja oskusi suuliselt ja kirjalikult ning kaitseb argumenteeritult oma seisukohta.

1.1.2. Õppeaine kirjeldus

Ajalooõpetus aitab õpilasel omandada kultuuriruumis ja ajaloolises keskkonnas orienteerumiseks vajalikke teadmisi ja oskusi ning teadvustada ja analüüsida minevikunähtuste muutlikkust, tõlgendatavust, omavahelisi seoseid ning seoseid tänapäevaga. Käsitletakse inimeste igapäevaelu ja maailmapilti, ühiskonna, kultuuri ja mõtteviisi, sh väärtushinnangute muutumist ning ajaloolisi isikuid ja sündmusi nii enda kui ka teiste vaatenurgast lähtuvalt.

Gümnaasiumi ajalooõpetuse kursuste järjekord on kronoloogilis-temaatiline, st ajaloolisi probleeme käsitletakse kronoloogilist järgnevust silmas pidades. Gümnaasiumi algul ei ole õpilastele jõukohane temaatiliseks käsitlemiseks vajalik ajalooliselt ja kultuuriliselt kaugemate valdkondade vaheliste seoste loomise ning nägemise oskus. Temaatilise käsitlemise jõutakse gümnaasiumi lõpul lähiajaloo III kursusega, mida õppides saab õppija toetuda varem omandatud. Ainesisus, suurte teemablokkide sees võib rakendada võrdluse ja üldistuse tegemiseks temaatilist käsitlemist kõigis kursustes. Ajalooõpetusel on kronoloogiline, poliitiline, majanduslik, sotsiaalne, kultuuriline ja ideede dimensioon. Erinevaid teemasid õppides võib rõhk olla kõigil võrdselt või mõnel nimetatutest.

Gümnaasiumi ajalooõpetuses tähtsustatakse probleemikeskset käsitlemist, analüüsid hinnanguid ja tõlgendusi erinevast seisukohast lähtuvalt. Mõistmaks, et ajalookirjutamine sõltub ajast ning ajalooürija seisukohast, kujundatakse kriitilist suhtumist erinevatesse mõtteviisidesse, võrreldakse ajaloosündmuste ja -nähtuste käsitlemist eri allikates ning hinnatakse allikate usaldusväärsust. Ajalooõpetuses väärtustatakse kultuurilist mitmekesisust ning kujundatakse mõistmist, et mitmekesisus on ühiskonna rikkus ja arengu tingimus. Teadvustatakse õppija rolli kultuuripärandi säilitajana ning edasikandjana. Ajalooõpetus toetab õppija enesemääratluse kujunemist ja võimet asetada end kellegi teise olukorda, vaadelda maailma kellegi teise seisukohast lähtudes.

Õppijat suunatakse arutluse ja analüüsi kaudu looma seoseid ja tegema järeldusi, kujundama isiklikku suhtumist ning põhjendama seda argumenteeritult. Kriitilise mõtlemise kujundamiseks käsitletakse erinevaid allikaid jt õppetekste, mis annavad ajaloosündmustele hinnangu erinevast seisukohast lähtuvalt. Ajalooõpetuse probleemide analüüsimise kaudu rikastub väärtussüsteem, kujuneb rahvuslik ja kultuuriline identiteet, sallivus ja pooldav suhtumine demokraatlikesse väärtustesse, areneb õpilase ajalooline mõtlemine ning rikastub ajalooteadvus.

Ajaloo mõistmisele aitavad kaasa ekskursioonid, õppekäigud, ajaloo- ja ilukirjandus, teater ja kino, meedia, internet, erinevad inimesed ning paigad. Selle kogemuse ühendamisel koolis õpituga kujuneb õpilasel järkjärgult välja arusaam ajaloost. Õpilaste maailmapilti rikastab ainetevaheline integratsioon ning lähedaste teemade käsitlemine erinevatest aspektidest lähtuvalt.

Ajalooõpetuse kaudu kujundatakse erinevaid oskusi:

- 1) ajas orienteerumise oskus; oskus leida, analüüsida ja mõista seoseid ning mõtestada ajaloolise keskkonna kujunemist;
- 2) ajalooalaste mõistete tundmine ja kontekstis kasutamine; oskussõnavara laienemine;
- 3) ajalooalaste küsimuste esitamine ning neile vastates erinevate lahenduste pakkumine;
- 4) funktsionaalne kirjaoskus, kriitiline mõtlemine, arutlusoskus, järelduste tegemine ja seoste loomine ning oma seisukoha kujundamine ja põhjendamine;
- 5) empaatia, oskus asetada end kellegi teise olukorda ajastut arvestades, koostöö- ja konfliktilahendusoskus;
- 6) allikaanalüüs ja töö ajalookaardiga, info leidmine erinevatest teabeallikatest, selle kasutamine, kriitiline hindamine ja analüüsimine, allika usaldusvääruse hindamine;
- 7) suuline ja kirjalik eneseväljendus, referaadi ja ajalooalase uurimistöö koostamine, IKT vahendite kasutamine info hankimiseks ning oma töötulemuste esitlemiseks.

Oskuste kujundamine ajalooõpetuses on pidev protsess ning see toimub erinevate õppeteemade läbimise kaudu. Oskuse eeldatavat saavutustaset kirjeldatakse gümnaasiumi lõpul õpitulemustena.

1.1.3. Gümnaasiumi õpitulemused

Gümnaasiumi lõpetaja:

- 1) tunneb ajastute iseloomulikke tunnuseid ja vaimulaadi, Eesti ajaloo seoseid Euroopa ja maailma ajalooaga, mõistab ajaloolise arengu järjepidevust ning ajaloosündmuste ja -protsesside erineva tõlgendamise põhjusi;
- 2) tunneb maailma olulisemaid kultuurisaavutusi ja mõistab kultuuri järjepidevust, väärtustab kultuurilist mitmekesisust, teadvustab kultuuri rolli enesemääratlemises ning oma rolli kultuuri kandjana ja kultuuripärandi säilitajana;
- 3) võrdleb ning analüüsib poliitilisi, ühiskondlikke, olmelisi ja/või kultuurilisi arengusuundi ja probleeme, kirjeldab ideoloogiliste ning tehnoloogiliste muutuste mõju inimeste eluviisile ja väärtushinnanguile, võrdleb suurriikide mõju maailma majandusele ning poliitikale eri ajastuil, analüüsib riikidevahelist koostööd ja konfliktide lahendamise viise;

- 4) leiab, selekteerib, refereerib ning analüüsib kriitiliselt infot, erinevaid teabeallikaid, sh ajalookaarte ja seisukohti, hindab allika või käsitluse usaldusväärsust, eristab fakti arvamusest; selgitab sündmuste või protsesside erineva tõlgendamise põhjusi;
- 5) kasutab ajaloosõnavara, erinevaid õpivõtteid, korrigeerib oma eksimusi, koostab referaate ja uurimusi, kirjutab arutlusi, osaleb diskussioonis, töötab kaardiga, väljendab oma teadmisi ning oskusi suuliselt ja kirjalikult ning kasutab IKT vahendeid;
- 6) suudab rekonstrueerida minevikus elanud inimeste elu, vaadeldes maailma nende pilgu läbi ning arvestades ajastu eripära.

1.1.4 Kursuste õpitulemused ja –sisu

I. kursus „Vanaaeg”

Üldpädevuste kujundamine ainevaldkonna õppeainetes

Üldpädevused							Õppesisu
Väärtuspädevus	Sotsiaalne pädevus	Enesemääratluspädevus	Õpipädevus	Suhtluspädevus	Matemaatikapädevus	Ettevõtlikkuspädevus	I. kursus
X	X		X	X			Esiaeg ja tsivilisatsioonide teke (17)
X	X		X	X		X	Antiikaeg (18)

Sotsiaalne pädevus

Ainepädevused							Õppesisu
suudab rekonstrueerida minevikus elanud inimeste elu	koostab referaate ja uurimusi, kirjutab arutlusi, osaleb diskussioonis, töötab kaardiga	kasutab ajaloolist sõnavara, erinevaid õpivõtteid, korrigeerib oma eksimusi	leiab, selekteerib, refereerib ja analüüsib kriitiliselt infot, erinevaid teabeallikaid	võrdleb ning analüüsib poliitilisi, ühiskondlikke, olmelisi ja/või kultuurilisi arengusuundi ja probleeme	tunneb maailma olulisemaid kultuurisaavutusi ja mõistab kultuuri järjepidevust	tunneb ajalooliste ajastute iseloomulikke tunnuseid ja vaimulaadi	I. kursus
X	X	X	X	X	X		Esiaeg ja tsivilisatsioonide teke (17)
X	X	X	X	X	X	X	Antiikaeg (18)

Õppetegevus

Õppetegevust kavandades ja korraldades:

- 1) lähtutakse õppekava alusväärtustest, üldpädevustest, õppeaine eesmärkidest, õppesisust ja oodatavatest õpitulemustest ning toetatakse lõimingut teiste õppeainete ja läbivate teemadega;
- 2) taotletakse, et õpilase õpikoormus (sh kodutööde maht) on mõõdukas, jaotub õppeaasta ulatuses ühtlaselt ning jätab õpilasele piisavalt aega puhata ja huvitegevustega tegelda;
- 3) võimaldatakse õppida individuaalselt ja üheskoos teistega (iseseisvad, paaris- ning rühmatööd), et toetada õpilaste kujunemist aktiivseteks ja iseseisvateks õppijateks ning loovateks ja kriitiliselt mõtlevateks isiksusteks;
- 4) kasutatakse diferentseeritud õppeülesandeid, mille sisu ja raskusaste toetavad individualiseeritud käsitlust ning suurendavad õpimotivatsiooni;
- 5) rakendatakse nüüdisaegseid info- ja kommunikatsioonitehnoloogiatel põhinevaid õpikeskkondi ning õppematerjale ja -vahendeid;
- 6) laiendatakse õpikeskkonda: muuseum, arhiiv, näitus, raamatukogu, arvutiklass, ajalooliskultuuriline keskkond (muistised, ehitised) jne;

7) kasutatakse erinevaid õppemeetodeid, sh aktiivõpet: paaris- ja rühmatöö, vestlus, diskussioon, väitlus, seminar, projektõpe, loovülesande lahendamine (kirja ja kõne koostamine, teemantluuletus, ajaleht jne); skeemi, plaani, võrdleva tabeli, õpimapi koostamine; praktilised ja uurimistööd; töölehe ja kontuurkaardi täitmine, arutluse ja temaatilise kava koostamine, arutluse kirjutamine; infootsing teabeallikatest ja infoanalüüs, referaadi ja ettekande koostamine, retsenseerimine ja esitlemine IKT vahendeid kasutades; allikaanalüüs (dokument, tekst, statistika, pilt, karikatuur jms) ja allika usaldusvärsuse hindamine, töö kaardiga; tegevuspõhine õpe (nt dramatiseering, esitluse ja temaatilise ekspositsiooni koostamine, õppekäigu ettevalmistamine ja korraldamine).

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

- projektõpe,
- loovülesande lahendamine (kirja ja kõne koostamine, teemantluuletus, ajaleht jne);
- skeemi, plaani, võrdleva tabeli, õpimapi koostamine;
- praktilised ja uurimistööd;
- töölehe ja kontuurkaardi täitmine;
- arutluse ja temaatilise kava koostamine;
- arutluse kirjutamine;
- infootsing teabeallikatest ja infoanalüüs;
- referaadi ja ettekande koostamine;
- retsenseerimine ja esitlemine IKT vahendeid kasutades;
- allikaanalüüs (dokument, tekst, statistika, pilt, karikatuur jms) ja allika usaldusvärsuse hindamine;
- töö kaardiga;
- tegevuspõhine õpe (nt dramatiseering, esitluse ja temaatilise ekspositsiooni koostamine) .

Füüsiline õpikeskkond

1. NVRK korraldab valdava osa õpet klassis, kus saab rühmatöö tegemiseks mööblit ümber paigutada, on internetiühendus ning audiovisuaalse materjali kasutamise võimalus.
2. NVRK võimaldab õppe sidumiseks igapäevaeluga õpet ja õppekäike väljaspool klassiruumi (muuseumis, arhiivis, näitusel, raamatukogus) vähemalt kaks korda õppeaasta jooksul.
3. NVRK võimaldab kasutada ainekava eesmärke toetavaid õppematerjale ja -vahendeid: ajalooatlased, kontuur- ja seinakaardid, allikakogumikud, käsiraamatud, elulooraamatud ja teabekirjandus, auvised, digitaliseeritud andmebaasid ja arhiivid, illustratiivne pildimaterjal (fotod, karikatuurid) ning IKT-põhised õppematerjalid.

Hindamine

Kujundav hindamine

Hindamisel lähtutakse vastavatest NVRK hindamisjuhendile. Ajaloo õpitulemuste kontrolli ja hindamise eesmärk on saada ülevaade ajalooõpetuse õpitulemuste saavutatusest ja õpilase individuaalsest arengust ning kasutada saadud teavet õppe tulemuslikumaks kavandamiseks. Hinnatakse nii teadmisi ja nende rakendamise oskust kui ka üldpädevuste saavutatust, sh õpioskusi suuliste vastuste (esituste), kirjalike ja/või praktiliste tööde ning praktiliste tegevuste alusel, arvestades õpilase teadmiste ja oskuste vastavust ainekava taotletavatele õpitulemustele. Kirjalikke ülesandeid hinnates arvestatakse eelkõige töö sisu, kuid parandatakse ka õigekirjavead, mida hindamisel ei arvestata. Õpitulemusi kontrollides tuleb jälgida teadmiste, sh ajaloolase sõnavara ja oskuste tasakaalu. Hindamismeetodite valikul arvestatakse õpilaste vanuselisi iseärasusi, individuaalseid võimeid ning valmisolekut ühe või teise tegevusega toime tulla. Õpitulemusi hinnatakse sõnaliste hinnangute ja numbriliste hinnetega. Õpilane peab teadma, mida ja millal hinnatakse, mis hindamisvahendeid kasutatakse ning mis on hindamise kriteeriumid. Õpitulemuste kontrollimise ja hindamise vormid on mitmekesised, sisaldavad suulist ja kirjalikku küsitlust, tööd kaartide, dokumentide, allikmaterjali ja piltidega, referaadi ja uurimistöö koostamist, loovtööd ning arutluse kirjutamist. Allikaanalüüsi puhul hinnatakse allikast olulise info leidmist, selle tõlgendamist ja võrdlemist, katkendi põhjal vastamist, kommenteerimist ning usaldusväarsuse üle otsustamist. Üksikfaktide tundmisele tuleb eelistada olulisemate ajaloosündmuste ja nähtuste analüüsi nõudvaid ülesandeid. Arutluse puhul hinnatakse vastavust teemale, ajastu ja teemakohaste faktide tundmist, analüüsi, võrdlemise, seoste loomise ja järelduste tegemise oskust ning isikliku suhtumise väljendamist põhjendatud hinnangute kaudu.

Kokkuvõttev hindamine

Kursuse käigus hinnatakse õpilasi jooksvate hinnete alusel, millest pannakse kursuse lõpul üks kokkuvõttev hinne, samuti toimuvad kontrolltööd, mille arv sõltub sellest, mitu põhiteemat kursus sisaldab. Kursuse hinne pannakse välja kontrolltööde ja jooksvatest hinnetest saadud kokkuvõtva hinde alusel.

II. kursus „Keskaeg ja uusaeg”

Üldpädevused							Õppesisu	
Väärtuspädevus	Sotsiaalne pädevus	Enesemääratluspädevus	Õpipädevus	Suhtluspädevus	Matemaatikapädevus	Ettevõtlikkuspädevus	II. kursus	
X	X		X	X		X		Keskaeg (17)
X	X		X	X		X		Uusaeg(18)

Sotsiaalne pädevus

Valdkonnapädevused							Õppesisu		
mõistab inimühiskonna ajaloo ja tänapäeval toimuvate ühiskondlike muutuste protsesse ning olulisemate sündmuste põhjuseid ja tagajärgi	austab demokraatiat ning inimõigusi, järgib üldtunnustatud käitumisreegleid ning on seadusekuulekas, teab kodanikuõigusi ja -kohustusi ning tunneb kodanikuvastutust	on omandanud oma tulevikuvisioni, kavandab seda ja tegutseb oma tulevikuplaanide täitumise nimel	huvitub iseenda, oma rahva, kogukonna ja maailma arengust, kujundab oma arvamusel ja on aktiivne ja vastutustundlik kodanik	tunneb mõningaid sotsiaalteaduste uurimismeetodeid ning kasutab neist mõnda õppetöös, seostades oninut isamaevaeluga	tunneb erinevate rahvaste kultuure, nende eripära ning suhtub lugupidavalt	individuaalsetesse, kultuurilistesse ja maailmavaatelistesse erinevustesse	on omandanud teadmisi ja oskusi sotsiaalselt aktsepteeritud käitumisest ning inimestevahelistest suhetest	on omandanud teadmisi ja oskusi, mis toetavad tervikliku ning autonoomse inimese kujunemist	II. kursus
X				X	X	X		Keskaeg (17)	
X				X	X	X		Uusaeg(18)	

Kooliastme õpitulemused

Ainepädevused						Õppesisu	
suudab rekonstrueerida minevikus elanud inimeste elu	koostab referaate ja uurimusi, kirjutab arutlusi, osaleb diskussioonis, töötab kaardiga	kasutab ajaloolist sõnavara, erinevaid õpivõtteid, korrigeerib oma eksimusi	leiab, selekteerib, refereerib ja analüüsib kriitiliselt infot, erinevaid teabeallikaid	võrdleb ning analüüsib poliitilisi, ühiskondlikke, olmelisi ja/või kultuurilisi arengusuundi ja probleeme	tunneb maailma olulisemaid kultuurisaavutusi ja mõistab kultuuri järjepidevust	tunneb ajalooliste ajastute iseloomulikke tunnuseid ja vaimulaadi	II. kursus
X	X	X			X	X	Keskaeg (17)
X	X	X			X	X	Uusaeg(18)

Õppetegevus

Õppetegevust kavandades ja korraldades:

- 1) lähtutakse õppekava alusväärtustest, üldpädevustest, õppeaine eesmärkidest, õppesisust ja oodatavatest õpitulemustest ning toetatakse lõimingut teiste õppeainete ja läbivate teemadega;
- 2) taotletakse, et õpilase õpikoormus (sh kodutööde maht) on mõõdukas, jaotub õppeaasta ulatuses ühtlaselt ning jätab õpilasele piisavalt aega puhata ja huvitegevustega tegelda;
- 3) võimaldatakse õppida individuaalselt ja üheskoos teistega (iseseisvad, paaris- ning rühmatööd), et toetada õpilaste kujunemist aktiivseteks ja iseseisvateks õppijateks ning loovateks ja kriitiliselt mõtlevateks isiksusteks;
- 4) kasutatakse diferentseeritud õppeülesandeid, mille sisu ja raskusaste toetavad individualiseeritud käsitlust ning suurendavad õpimotivatsiooni;
- 5) rakendatakse nüüdisaegseid info- ja kommunikatsioonitehnoloogiatel põhinevaid õpikeskkondi ning õppematerjale ja -vahendeid;
- 6) laiendatakse õpikeskkonda: muuseum, arhiiv, näitus, raamatukogu, arvutiklass, ajalooliskultuuriline keskkond (muistised, ehitised) jne;

7) kasutatakse erinevaid õppemeetodeid, sh aktiivõpet: paaris- ja rühmatöö, vestlus, diskussioon, väitlus, seminar, projektõpe, loovülesande lahendamine (kirja ja kõne koostamine, teemantluuletus, ajaleht jne); skeemi, plaani, võrdleva tabeli, õpimapi koostamine; praktilised ja uurimistööd; töölehe ja kontuurkaardi täitmine, arutluse ja temaatilise kava koostamine, arutluse kirjutamine; infootsing teabeallikatest ja infoanalüüs, referaadi ja ettekande koostamine, retsenseerimine ja esitlemine IKT vahendeid kasutades; allikaanalüüs (dokument, tekst, statistika, pilt, karikatuur jms) ja allika usaldusvärsuse hindamine, töö kaardiga; tegevuspõhine õpe (nt dramatiseering, esitluse ja temaatilise ekspositsiooni koostamine, õppekäigu ettevalmistamine ja korraldamine).

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

- projektõpe,
- loovülesande lahendamine (kirja ja kõne koostamine, teemantluuletus, ajaleht jne);
- skeemi, plaani, võrdleva tabeli, õpimapi koostamine;
- praktilised ja uurimistööd;
- töölehe ja kontuurkaardi täitmine;
- arutluse ja temaatilise kava koostamine;
- arutluse kirjutamine;
- infootsing teabeallikatest ja infoanalüüs;
- referaadi ja ettekande koostamine;
- retsenseerimine ja esitlemine IKT vahendeid kasutades;
- allikaanalüüs (dokument, tekst, statistika, pilt, karikatuur jms) ja allika usaldusvärsuse hindamine;
- töö kaardiga;
- tegevuspõhine õpe (nt dramatiseering, esitluse ja temaatilise ekspositsiooni koostamine) .

Füüsiline õpikeskkond

1. NVRK korraldab valdava osa õpet klassis, kus saab rühmatöö tegemiseks mööblit ümber paigutada, on internetiühendus ning audiovisuaalse materjali kasutamise võimalus.
2. NVRK võimaldab õppe sidumiseks igapäevaeluga õpet ja õppekäike väljaspool klassiruumi (muuseumis, arhiivis, näitusel, raamatukogus) vähemalt kaks korda õppeaasta jooksul.
3. NVRK võimaldab kasutada ainekava eesmärgi toetavaid õppematerjale ja -vahendeid: ajalooatlased, kontuur- ja seinakaardid, allikakogumikud, käsiraamatud, elulooraamatud ja teabekirjandus, auvised, digitaliseeritud andmebaasid ja arhiivid, illustratiivne pildimaterjal (fotod, karikatuurid) ning IKT-põhised õppematerjalid.

Hindamine

Kujundav hindamine

Hindamisel lähtutakse vastavatest NVRK hindamisjuhendile. Ajaloo õpitulemuste kontrolli ja hindamise eesmärk on saada ülevaade ajalooõpetuse õpitulemuste saavutatusest ja õpilase individuaalsest arengust ning kasutada saadud teavet õppe tulemuslikumaks kavandamiseks. Hinnatakse nii teadmisi ja nende rakendamise oskust kui ka üldpädevuste saavutatust, sh õpioskusi suuliste vastuste (esituste), kirjalike ja/või praktiliste tööde ning praktiliste tegevuste alusel, arvestades õpilase teadmiste ja oskuste vastavust ainekava taotletavatele õpitulemustele. Kirjalikke ülesandeid hinnates arvestatakse eelkõige töö sisu, kuid parandatakse ka õigekirjavead, mida hindamisel ei arvestata. Õpitulemusi kontrollides tuleb jälgida teadmiste, sh ajaloolase sõnavara ja oskuste tasakaalu. Hindamismeetodite valikul arvestatakse õpilaste vanuselisi iseärasusi, individuaalseid võimeid ning valmisolekut ühe või teise tegevusega toime tulla. Õpitulemusi hinnatakse sõnaliste hinnangute ja numbriliste hinnetega. Õpilane peab teadma, mida ja millal hinnatakse, mis hindamisvahendeid kasutatakse ning mis on hindamise kriteeriumid. Õpitulemuste kontrollimise ja hindamise vormid on mitmekesised, sisaldavad suulist ja kirjalikku küsitlust, tööd kaartide, dokumentide, allikmaterjali ja piltidega, referaadi ja uurimistöö koostamist, loovtööd ning arutluse kirjutamist. Allikaanalüüsi puhul hinnatakse allikast olulise info leidmist, selle tõlgendamist ja võrdlemist, katkendi põhjal vastamist, kommenteerimist ning usaldusväarsuse üle otsustamist. Üksikfaktide tundmisele tuleb eelistada olulisemate ajaloosündmuste ja nähtuste analüüsi nõudvaid ülesandeid. Arutluse puhul hinnatakse vastavust teemale, ajastu ja teemakohaste faktide tundmist, analüüsi, võrdlemise, seoste loomise ja järelduste tegemise oskust ning isikliku suhtumise väljendamist põhjendatud hinnangute kaudu.

Kokkuvõttev hindamine

Kursuse käigus hinnatakse õpilasi jooksvate hinnete alusel, millest pannakse kursuse lõpul üks kokkuvõttev hinne, samuti toimuvad kontrolltööd, mille arv sõltub sellest, mitu põhiteemat kursus sisaldab. Kursuse hinne pannakse välja kontrolltööde ja jooksvatest hinnetest saadud kokkuvõtva hinde alusel.

III. kursus „Eesti ajalugu (kuni 19. sajandi lõpuni)”

Üldpädevused							Õppesisu	
Väärtuspädevus	Sotsiaalne pädevus	Enesemääratluspädevus	Õpipädevus	Suhtluspädevus	Matemaatikapädevus	Ettevõtlikkuspädevus	III. kursus	
			X	X				Esiaeg(2)
X	X		X	X		X		Keskaeg (7)
X	X		X					Üleminekuage keskajast uusaega (7)
X	X		X	X				Rootsi aeg (5)
X	X	X	X	X				Eesti 18. sajandil (7)
X	X	X	X	X		X		Eesti 19. sajandil ja 20. sajandi algul (7)

Sotsiaalne pädevus

Valdkonnapädevused							Õppesisu
<p> mõistab inimühiskonna ajaloo ja tänapäeval toimivate ühiskondlike muutuste protsesse ning olulisemate sündmuste põhjuseid ja tagajärgi</p> <p> austab demokraatiat ning inimõigusi, järgib üldtunnustatud käitumisreegleid ning on seadusekuulekas, teab kodanikuõigusi ja -kohustusi ning tunneb kodanikuvastutust</p> <p> on omandanud oma tulevikuvisioni, kavandab seda ja tegutseb oma tulevikuplaanide täitumise nimel</p> <p> huvitub iseenda, oma rahva, kogukonna ja maailma arengust, kujundab oma arvamuse ning on aktiivne ja vastutustundlik kodanik</p> <p> tunneb mõningaid sotsiaalteaduste uurimismeetodeid ning kasutab neist mõnda õppetöös,</p> <p> seostades olnut isamaevaelu</p> <p> tunneb erinevate rahvaste kultuure, nende eripära ning suhtub lugupidavalt</p> <p> individuaalsetesse, kultuurilistesse ja maailmavaatelistesse erinevustesse</p> <p> on omandanud teadmisi ja oskusi sotsiaalselt aktsepteeritud käitumisest ning inimestevahelistest suhetest</p> <p> on omandanud teadmisi ja oskusi, mis toetavad tervikliku ning autonoomse inimese kujunemist</p>							III. kursus
			X	X			

			X	X		X		Keskaeg (7)
			X	X		X		Ülemineku-aeg keskajast uusaega (7)
			X	X		X		Rootsi aeg (5)
	X		X	X		X		Eesti 18. sajandil (7)
	X	X	X			X	X	Eesti 19. sajandil ja 20. sajandi algul (7)

Kooliastme õpitulemused

Ainepädevused							Õppesisu		
suudab rekonstrueerida minevikus elanud inimeste elu	koostab referraate ja uurimusi, kirjutab arutlusi, osaleb diskussioonis, töötab kaardiga	kasutab ajaloolist sõnavara, erinevaid õpivõtteid, korrigeerib oma eksimusi	leiab, selekteerib, refereerib ja analüüsib kriitiliselt infot, erinevaid teabeallikaid	võrdleb ning analüüsib poliitilisi, ühiskondlikke, olmelisi ja/või kultuurilisi arengusuundi ja probleeme	tunneb maailma olulisemaid kultuurisaavutusi ja mõistab kultuuri järjepidevust	tunneb ajalooliste ajastute iseloomulikke tunnuseid ja vaimulaadi	III. kursus		
X	X	X				X			Esiaeg(2)
X	X	X				X			Keskaeg (7)

X	X	X				X	Ülemineku-aeg keskajast uusaega (7)
X	X	X				X	Rootsi aeg (5)
X	X	X	X	X		X	Eesti 18. sajandil (7)
X	X	X	X	X		X	Eesti 19. sajandil ja 20. sajandi algul (7)

Õppetegevus

Õppetegevust kavandades ja korraldades:

- 1) lähtutakse õppekava alusväärtustest, üldpädevustest, õppeaine eesmärkidest, õppesisust ja oodatavatest õpitulemustest ning toetatakse lõimingu teiste õppeainete ja läbivate teemadega;
- 2) taotletakse, et õpilase õpikoormus (sh kodutööde maht) on mõõdukas, jaotub õppeaasta ulatuses ühtlaselt ning jätab õpilasele piisavalt aega puhata ja huvitegevustega tegelda;
- 3) võimaldatakse õppida individuaalselt ja üheskoos teistega (iseseisvad, paaris- ning rühmatööd), et toetada õpilaste kujunemist aktiivseteks ja iseseisvateks õppijateks ning loovateks ja kriitiliselt mõtleivateks isiksusteks;
- 4) kasutatakse diferentseeritud õppeülesandeid, mille sisu ja raskusaste toetavad individualiseeritud käsitlust ning suurendavad õpimotivatsiooni;
- 5) rakendatakse nüüdisaegseid info- ja kommunikatsioonitehnoloogiatel põhinevaid õpikeskkondi ning õppematerjale ja -vahendeid;
- 6) laiendatakse õpikeskkonda: muuseum, arhiiv, näitus, raamatukogu, arvutiklass, ajalooliskultuuriline keskkond (muistised, ehitised) jne;
- 7) kasutatakse erinevaid õppemeetodeid, sh aktiivõpet: paaris- ja rühmatöö, vestlus, diskussioon, väitlus, seminar, projektõpe, loovülesande lahendamine (kirja ja kõne koostamine, teemantluuletus, ajaleht jne); skeemi, plaani, võrdleva tabeli, õpimapi koostamine; praktilised ja uurimistööd; töölehe ja kontuurkaardi täitmine, arutluse ja temaatilise kava koostamine, arutluse kirjutamine; infootsing teabeallikatest ja infoanalüüs, referaadi ja ettekande koostamine, retsenseerimine ja esitlemine IKT vahendeid kasutades; allikaanalüüs (dokument, tekst, statistika, pilt, karikatuur jms) ja allika usaldusvärsuse hindamine, töö kaardiga; tegevuspõhine õpe (nt dramatiseering, esitluse ja temaatilise ekspositsiooni koostamine, õppekäigu ettevalmistamine ja korraldamine).

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

- projektõpe,

- loovülesande lahendamine (kirja ja kõne koostamine, teemantluuletus, ajaleht jne);
- skeemi, plaani, võrdleva tabeli, õpimapi koostamine;
- praktilised ja uurimistööd;
- töölehe ja kontuurkaardi täitmine;
- arutluse ja temaatilise kava koostamine;
- arutluse kirjutamine;
- infootsing teabeallikatest ja infoanalüüs;
- referaadi ja ettekande koostamine;
- retsenseerimine ja esitlemine IKT vahendeid kasutades;
- allikaanalüüs (dokument, tekst, statistika, pilt, karikatuur jms) ja allika usaldusväarsuse hindamine;
- töö kaardiga;
- tegevuspõhine õpe (nt dramatiseering, esitluse ja temaatilise ekspositsiooni koostamine) .

Füüsiline õpikeskkond

1. NVRK korraldab valdava osa õpet klassis, kus saab rühmatöö tegemiseks mööblit ümber paigutada, on internetiühendus ning audiovisuaalse materjali kasutamise võimalus.
2. NVRK võimaldab õppe sidumiseks igapäevaeluga õpet ja õppekäike väljaspool klassiruumi (muuseumis, arhiivis, näitusel, raamatukogus) vähemalt kaks korda õppeaasta jooksul.
3. NVRK võimaldab kasutada ainekava eesmärke toetavaid õppematerjale ja -vahendeid: ajalooatlased, kontuur- ja seinakaardid, allikakogumikud, käsiraamatud, elulooaamatud ja teabekirjandus, auvised, digitaliseeritud andmebaasid ja arhiivid, illustratiivne pildimaterjal (fotod, karikatuurid) ning IKT-põhised õppematerjalid.

Hindamine

Kujundav hindamine

Hindamisel lähtutakse vastavatest NVRK hindamisjuhendile. Ajaloo õpitulemuste kontrolli ja hindamise eesmärk on saada ülevaade ajalooõpetuse õpitulemuste saavutatusest ja õpilase individuaalsest arengust ning kasutada saadud teavet õppe tulemuslikumaks kavandamiseks. Hinnatakse nii teadmisi ja nende rakendamise oskust kui ka üldpädevuste saavutatust, sh õpioskusi suuliste vastuste (esituste), kirjalike ja/või praktiliste tööde ning praktiliste tegevuste alusel, arvestades õpilase teadmiste ja oskuste vastavust ainekava taotletavatele õpitulemustele. Kirjalikke ülesandeid hinnates arvestatakse eelkõige töö sisu, kuid parandatakse ka õigekirjavead, mida hindamisel ei arvestata. Õpitulemusi kontrollides tuleb jälgida teadmiste, sh ajaloolase sõnavara ja oskuste tasakaalu. Hindamismeetodite valikul arvestatakse õpilaste vanuselisi iseärasusi, individuaalseid võimeid ning valmisolekut ühe või teise tegevusega toime tulla. Õpitulemusi hinnatakse

sõnaliste hinnangute ja numbriliste hinnetega. Õpilane peab teadma, mida ja millal hinnatakse, mis hindamisvahendeid kasutatakse ning mis on hindamise kriteeriumid. Õpitulemuste kontrollimise ja hindamise vormid on mitmekesised, sisaldavad suulist ja kirjalikku küsitlust, tööd kaartide, dokumentide, allikmaterjali ja piltidega, referaadi ja uurimistöö koostamist, loovtööd ning arutluse kirjutamist. Allikaanalüüsi puhul hinnatakse allikast olulise info leidmist, selle tõlgendamist ja võrdlemist, katkendi põhjal vastamist, kommenteerimist ning usaldusväarsuse üle otsustamist. Üksikfaktide tundmisele tuleb eelistada olulisemate ajaloosündmuste ja nähtuste analüüsi nõudvaid ülesandeid. Arutluse puhul hinnatakse vastavust teemale, ajastu ja teemakohaste faktide tundmist, analüüsi, võrdlemise, seoste loomise ja järelduste tegemise oskust ning isikliku suhtumise väljendamist põhjendatud hinnangute kaudu.

Kokkuvõttev hindamine

Kursuse käigus hinnatakse õpilasi jooksvate hinnete alusel, millest pannakse kursuse lõpul üks kokkuvõttev hinne, samuti toimuvad kontrolltööd, mille arv sõltub sellest, mitu põhiteemat kursus sisaldab. Kursuse hinne pannakse välja kontrolltööde ja jooksvatest hinnetest saadud kokkuvõtva hinde alusel.

IV. kursus „Lähiajalugu I – Eesti ja maailm 20. sajandi esimesel poolel”

Üldpädevuste kujundamine ainevaldkonna õppeainetes

Üldpädevused							Õppesisu
Väärtuspädevus	Sotsiaalne pädevus	Enesemääratluspädevus	Õpipädevus	Suhtluspädevus	Matemaatikapädevus	Ettevõtlikkuspädevus	IV. kursus
X	X		X	X			Maailm Esimese maailmasõja eel (7)
X	X		X	X		X	Esimene maailmasõda (8)
X	X		X			X	Maailmasõdadevaheline aeg: demokraatia ja diktatuurid (10)
		X	X	X		X	Teine maailmasõda (10)

Sotsiaalne pädevus

Valdkonnapädevused							Õppesisu
mõistab inimühiskonna ajaloos ja tänapäeval toimuvate ühiskondlike muutuste protsesse ning olulisemate sündmuste põhjuseid ja tagajärgi	austab demokraatiat ning inimõigusi, järgib üldtunnustatud käitumisreegleid ning on seadusekuulekas, teab kodanikuõigusi ja -kohustusi ning tunneb kodanikuvastutust	on omandanud oma tulevikuvisioni, kavandab seda ja tegutseb oma tulevikuplaanide täitumise nimel	huvitub iseenda, oma rahva, kogukonna ja maailma arengust, kujundab oma arvamuse ning on aktiivne ja vastutustundlik kodanik	tunneb mõningaid sotsiaalteaduste uurimismeetodeid ning kasutab neist mõnda õppetöös, seostades oninut igapäevaeluga	tunneb erinevate rahvaste kultuure, nende eripära ning suhtub lugupidavalt individuaalsetesse, kultuurilistesse ja maailmavaatelistesse erinevustesse	on omandanud teadmisi ja oskusi sotsiaalselt aktsepteeritud käitumisest ning inimestevahelistest suhetest	on omandanud teadmisi ja oskusi, mis toetavad tervikliku ning autonoomse inimese kujunemist
X	X	X		X		X	Maailm Esimese maailmasõja eel (7)
X	X	X		X	X	X	Esimene maailmasõda (8)
X	X	X		X	X	X	Maailmasõdadevaheline aeg: demokraatia ja diktatuurid (10)
X	X	X	X	X	X	X	Teine maailmasõda (10)
							IV. kursus

Kooliastme õpitulemused

Ainepädevused							Õppesisu
suudab rekonstrueerida minevikus elanud inimeste elu	koostab referaate ja uurimusi, kirjutab arutlusi, osaleb diskussioonis, töötab kaardiga	kasutab ajaloolist sõnavara, erinevaid õpivõtteid, korrigeerib oma eksimusi	leiab, selekteerib, refereerib ja analüüsib kriitiliselt infot, erinevaid teabeallikaid	võrdleb ning analüüsib poliitilisi, ühiskondlikke, olmelisi ja/või kultuurilisi arengusuundi ja probleeme	tunneb maailma olulisemaid kultuurisaavutusi ja mõistab kultuuri järjepidevust	tunneb ajalooliste ajastute iseloomulikke tunnuseid ja vaimulaadi	IV. kursus
X	X	X	X	X		X	Maailm Esimese maailmasõja eel (7)
X	X	X	X	X		X	Esimene maailmasõda (8)
X	X	X	X	X		X	Maailmasõdadevaheline aeg: demokraatia ja diktatuurid (10)
X	X	X	X	X		X	Teine maailmasõda (10)

Õppetegevus

Õppetegevust kavandades ja korraldades:

- 1) lähtutakse õppekava alusväärtustest, üldpädevustest, õppeaine eesmärkidest, õppesisust ja oodatavatest õpitulemustest ning toetatakse lõimingut teiste õppeainete ja läbivate teemadega;
- 2) taotletakse, et õpilase õpikoormus (sh kodutööde maht) on mõõdukas, jaotub õppeaasta ulatuses ühtlaselt ning jätab õpilasele piisavalt aega puhata ja huvitegevustega tegelda;
- 3) võimaldatakse õppida individuaalselt ja üheskoos teistega (iseseisvad, paaris- ning rühmatööd), et toetada õpilaste kujunemist aktiivseteks ja iseseisvateks õppijateks ning loovateks ja kriitiliselt mõtlevateks isiksusteks;

- 4) kasutatakse diferentseeritud õppeülesandeid, mille sisu ja raskusaste toetavad individualiseeritud käsitlust ning suurendavad õpimotivatsiooni;
- 5) rakendatakse nüüdisaegseid info- ja kommunikatsioonitehnoloogiatel põhinevaid õpikeskkondi ning õppematerjale ja -vahendeid;
- 6) laiendatakse õpikeskkonda: muuseum, arhiiv, näitus, raamatukogu, arvutiklass, ajalooliskultuuriline keskkond (muistised, ehitised) jne;
- 7) kasutatakse erinevaid õppemeetodeid, sh aktiivõpet: paaris- ja rühmatöö, vestlus, diskussioon, väitlus, seminar, projektõpe, loovülesande lahendamine (kirja ja kõne koostamine, teemantluuletus, ajaleht jne); skeemi, plaani, võrdleva tabeli, õpimapi koostamine; praktilised ja uurimistööd; töölehe ja kontuurkaardi täitmine, arutluse ja temaatilise kava koostamine, arutluse kirjutamine; infootsing teabeallikatest ja infoanalüüs, referaadi ja ettekande koostamine, retsenseerimine ja esitlemine IKT vahendeid kasutades; allikaanalüüs (dokument, tekst, statistika, pilt, karikatuur jms) ja allika usaldusväarsuse hindamine, töö kaardiga; tegevuspõhine õpe (nt dramatiseering, esitluse ja temaatilise ekspositsiooni koostamine, õppekäigu ettevalmistamine ja korraldamine).

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

- projektõpe,
- loovülesande lahendamine (kirja ja kõne koostamine, teemantluuletus, ajaleht jne);
- skeemi, plaani, võrdleva tabeli, õpimapi koostamine;
- praktilised ja uurimistööd;
- töölehe ja kontuurkaardi täitmine;
- arutluse ja temaatilise kava koostamine;
- arutluse kirjutamine;
- infootsing teabeallikatest ja infoanalüüs;
- referaadi ja ettekande koostamine;
- retsenseerimine ja esitlemine IKT vahendeid kasutades;
- allikaanalüüs (dokument, tekst, statistika, pilt, karikatuur jms) ja allika usaldusväarsuse hindamine;
- töö kaardiga;
- tegevuspõhine õpe (nt dramatiseering, esitluse ja temaatilise ekspositsiooni koostamine) .

Füüsiline õpikeskkond

1. NVRK korraldab valdava osa õpet klassis, kus saab rühmatöö tegemiseks mööblit ümber paigutada, on internetiühendus ning audiovisuaalse materjali kasutamise võimalus.
2. NVRK võimaldab õppe sidumiseks igapäevaeluga õpet ja õppekäike väljaspool klassiruumi (muuseumis, arhiivis, näitusel, raamatukogus) vähemalt kaks korda õppeaasta jooksul.
3. NVRK võimaldab kasutada ainekava eesmärke toetavaid õppematerjale ja -vahendeid: ajalooatlased, kontuur- ja seinakaardid, allikakogumikud, käsiraamatud, elulooaamatud ja teabekirjandus, auvised, digitaliseeritud andmebaasid ja arhiivid, illustratiivne pildimaterjal (fotod, karikatuurid) ning IKT-põhised õppematerjalid.

Hindamine

Kujundav hindamine

Hindamisel lähtutakse vastavatest NVRK hindamisjuhendile. Ajaloo õpitulemuste kontrolli ja hindamise eesmärk on saada ülevaade ajalooõpetuse õpitulemuste saavutatuses ja õpilase individuaalsest arengust ning kasutada saadud teavet õppe tulemuslikumaks kavandamiseks. Hinnatakse nii teadmisi ja nende rakendamise oskust kui ka üldpädevuste saavutatust, sh õpioskusi suuliste vastuste (esituste), kirjalike ja/või praktiliste tööde ning praktiliste tegevuste alusel, arvestades õpilase teadmiste ja oskuste vastavust ainekava taotletavatele õpitulemustele. Kirjalikke ülesandeid hinnates arvestatakse eelkõige töö sisu, kuid parandatakse ka õigekirjavead, mida hindamisel ei arvestata. Õpitulemusi kontrollides tuleb jälgida teadmiste, sh ajaloolase sõnavara ja oskuste tasakaalu. Hindamismeetodite valikul arvestatakse õpilaste vanuselisi iseärasusi, individuaalseid võimeid ning valmisolekut ühe või teise tegevusega toime tulla. Õpitulemusi hinnatakse sõnaliste hinnangute ja numbriliste hinnetega. Õpilane peab teadma, mida ja millal hinnatakse, mis hindamisvahendeid kasutatakse ning mis on hindamise kriteeriumid. Õpitulemuste kontrollimise ja hindamise vormid on mitmekesised, sisaldavad suulist ja kirjalikku küsitlust, tööd kaartide, dokumentide, allikmaterjali ja piltidega, referaadi ja uurimistöö koostamist, loovtööd ning arutluse kirjutamist. Allikaanalüüsi puhul hinnatakse allikast olulise info leidmist, selle tõlgendamist ja võrdlemist, katkendi põhjal vastamist, kommenteerimist ning usaldusväarsuse üle otsustamist. Üksikfaktide tundmisele tuleb eelistada olulisemate ajaloosündmuste ja nähtuste analüüsi nõudvaid ülesandeid. Arutluse puhul hinnatakse vastavust teemale, ajastu ja teemakohaste faktide tundmist, analüüsi, võrdlemise, seoste loomise ja järelduste tegemise oskust ning isikliku suhtumise väljendamist põhjendatud hinnangute kaudu.

Kokkuvõttev hindamine

Kursuse käigus hinnatakse õpilasi jooksvate hinnete alusel, millest pannakse kursuse lõpul üks kokkuvõttev hinne, samuti toimuvad kontrolltööd, mille arv sõltub sellest, mitu põhiteemat kursus sisaldab. Kursuse hinne pannakse välja kontrolltööde ja jooksvatest hinnetest saadud kokkuvõtva hinne alusel.

V. kursus „Lähiajalugu II – Eesti ja maailm 20. sajandi teisel poolel”

Üldpädevuste kujundamine ainevaldkonna õppeainetes

Üldpädevused							Õppesisu
Väärtuspädevus	Sotsiaalne pädevus	Enesemääratluspädevus	Õpipädevus	Suhtluspädevus	Matemaatikapädevus	Ettevõtlikkuspädevus	V. kursus
X	X		X	X			Külm sõda (10)
X	X		X	X		X	Demokraatlik maailm pärast Teist maailmasõda (4)
X	X	X	X	X			NSVL ja kommunistlik süsteem (10)
X	X	X	X	X	X	X	Maailm sajandivahetusel (11)

Sotsiaalne pädevus

Valdkonnapädevused							Õppesisu		
mõistab inimühiskonna ajaloo ja tänapäeval toimuvate ühiskondlike muutuste protsesse ning olulisemate sündmuste põhjuseid ja tagajärgi	austab demokraatiat ning inimõigusi, järgib üldtunnustatud käitumisreegleid ning on seadusekuulekas, teab kodanikuõigusi ja -kohustusi ning tunneb kodanikuvastutust	on omandanud oma tulevikuvisioni, kavandab seda ja tegutseb oma tulevikuplaanide täitumise nimel	huvitub iseenda, oma rahva, kogukonna ja maailma arengust, kujundab oma arvamuse ning on aktiivne ja vastutustundlik kodanik	tunneb mõningaid sotsiaalteaduste uurimismeetodeid ning kasutab neist mõnda õppetöös,	seostades omistat isamaa vaeluuga tunneb erinevate rahvaste kultuure, nende eripära ning suhtub lugupidavalt	individuaalsesse, kultuurilistesse ja maailmavaatelistesse erinevustesse	on omandanud teadmisi ja oskusi sotsiaalselt aktsepteeritud käitumisest ning inimestevahelistest suhetest	on omandanud teadmisi ja oskusi, mis toetavad tervikliku ning autonoomse inimese kujunemist	V. kursus
X				X	X	X		Külm sõda (10)	
X				X	X	X		Demokraatlik maailm pärast Teist maailmasõda (4)	
X	X		X	X	X		X	NSVL ja kommunistlik süsteem (10)	
X	X	X	X	X	X		X	Maailm sajandivahetusel (11)	

Kooliastme õpitulemused

Ainepädevused							Õppesisu
suudab rekonstrueerida minevikus elanud inimeste elu	koostab referaate ja uurimusi, kirjutab arutlusi, osaleb diskussioonis, töötab kaardiga	kasutab ajaloolist sõnavara, erinevaid õpivõtteid, korrigeerib oma eksimusi	leiab, selekteerib, refereerib ja analüüsib kriitiliselt infot, erinevaid teabeallikaid	võrdleb ning analüüsib poliitilisi, ühiskondlikke, olmelisi ja/või kultuurilisi arengusuundi ja probleeme	tunneb maailma olulisemaid kultuurisaavutusi ja mõistab kultuuri järjepidevust	tunneb ajalooliste ajastute iseloomulikke tunnuseid ja vaimulaadi	V. kursus
X	X	X	X	X			Külm sõda (10)
X	X	X	X	X		X	Demokraatlik maailm pärast Teist maailmasõda (4)
X	X	X	X	X		X	NSVL ja kommunistlik süsteem (10)
	X	X	X	X	X		Maailm sajandivahetusel (11)

Õppetegevus

Õppetegevust kavandades ja korraldades:

- 1) lähtutakse õppekava alusväärtustest, üldpädevustest, õppeaine eesmärkidest, õppesisust ja oodatavatest õpitulemustest ning toetatakse lõimingut teiste õppeainete ja läbivate teemadega;
- 2) taotletakse, et õpilase õpikoormus (sh kodutööde maht) on mõõdukas, jaotub õppeaasta ulatuses ühtlaselt ning jätab õpilasele piisavalt aega puhata ja huvitegevustega tegelda;
- 3) võimaldatakse õppida individuaalselt ja üheskoos teistega (iseseisvad, paaris- ning rühmatööd), et toetada õpilaste kujunemist aktiivseteks ja iseseisvateks õppijateks ning loovateks ja kriitiliselt mõtlevateks isiksusteks;

- 4) kasutatakse diferentseeritud õppeülesandeid, mille sisu ja raskusaste toetavad individualiseeritud käsitlust ning suurendavad õpimotivatsiooni;
- 5) rakendatakse nüüdisaegseid info- ja kommunikatsioonitehnoloogiatel põhinevaid õpikeskkondi ning õppematerjale ja -vahendeid;
- 6) laiendatakse õpikeskkonda: muuseum, arhiiv, näitus, raamatukogu, arvutiklass, ajalooliskultuuriline keskkond (muistised, ehitised) jne;
- 7) kasutatakse erinevaid õppemeetodeid, sh aktiivõpet: paaris- ja rühmatöö, vestlus, diskussioon, väitlus, seminar, projektõpe, loovülesande lahendamine (kirja ja kõne koostamine, teemantluuletus, ajaleht jne); skeemi, plaani, võrdleva tabeli, õpimapi koostamine; praktilised ja uurimistööd; töölehe ja kontuurkaardi täitmine, arutluse ja temaatilise kava koostamine, arutluse kirjutamine; infootsing teabeallikatest ja infoanalüüs, referaadi ja ettekande koostamine, retsenseerimine ja esitlemine IKT vahendeid kasutades; allikaanalüüs (dokument, tekst, statistika, pilt, karikatuur jms) ja allika usaldusvärsuse hindamine, töö kaardiga; tegevuspõhine õpe (nt dramatiseering, esitluse ja temaatilise ekspositsiooni koostamine, õppekäigu ettevalmistamine ja korraldamine).

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

- projektõpe,
- loovülesande lahendamine (kirja ja kõne koostamine, teemantluuletus, ajaleht jne);
- skeemi, plaani, võrdleva tabeli, õpimapi koostamine;
- praktilised ja uurimistööd;
- töölehe ja kontuurkaardi täitmine;
- arutluse ja temaatilise kava koostamine;
- arutluse kirjutamine;
- infootsing teabeallikatest ja infoanalüüs;
- referaadi ja ettekande koostamine;
- retsenseerimine ja esitlemine IKT vahendeid kasutades;
- allikaanalüüs (dokument, tekst, statistika, pilt, karikatuur jms) ja allika usaldusvärsuse hindamine;
- töö kaardiga;
- tegevuspõhine õpe (nt dramatiseering, esitluse ja temaatilise ekspositsiooni koostamine) .

Füüsiline õpikeskkond

1. NVRK korraldab valdava osa õpet klassis, kus saab rühmatöö tegemiseks mööblit ümber paigutada, on internetiühendus ning audiovisuaalse materjali kasutamise võimalus.
2. NVRK võimaldab õppe sidumiseks igapäevaeluga õpet ja õppekäike väljaspool klassiruumi (muuseumis, arhiivis, näitusel, raamatukogus) vähemalt kaks korda õppeaasta jooksul.
3. NVRK võimaldab kasutada ainekava eesmärke toetavaid õppematerjale ja -vahendeid: ajalooatlased, kontuur- ja seinakaardid, allikakogumikud, käsiraamatud, elulooaamatud ja teabekirjandus, auvised, digitaliseeritud andmebaasid ja arhiivid, illustratiivne pildimaterjal (fotod, karikatuurid) ning IKT-põhised õppematerjalid.

Hindamine

Kujundav hindamine

Hindamisel lähtutakse vastavatest NVRK hindamisjuhendile. Ajaloo õpitulemuste kontrolli ja hindamise eesmärk on saada ülevaade ajalooõpetuse õpitulemuste saavutatuses ja õpilase individuaalsest arengust ning kasutada saadud teavet õppe tulemuslikumaks kavandamiseks. Hinnatakse nii teadmisi ja nende rakendamise oskust kui ka üldpädevuste saavutatust, sh õpioskusi suuliste vastuste (esituste), kirjalike ja/või praktiliste tööde ning praktiliste tegevuste alusel, arvestades õpilase teadmiste ja oskuste vastavust ainekava taotletavatele õpitulemustele. Kirjalikke ülesandeid hinnates arvestatakse eelkõige töö sisu, kuid parandatakse ka õigekirjavead, mida hindamisel ei arvestata. Õpitulemusi kontrollides tuleb jälgida teadmiste, sh ajaloolase sõnavara ja oskuste tasakaalu. Hindamismeetodite valikul arvestatakse õpilaste vanuselisi iseärasusi, individuaalseid võimeid ning valmisolekut ühe või teise tegevusega toime tulla. Õpitulemusi hinnatakse sõnaliste hinnangute ja numbriliste hinnetega. Õpilane peab teadma, mida ja millal hinnatakse, mis hindamisvahendeid kasutatakse ning mis on hindamise kriteeriumid. Õpitulemuste kontrollimise ja hindamise vormid on mitmekesised, sisaldavad suulist ja kirjalikku küsitlust, tööd kaartide, dokumentide, allikmaterjali ja piltidega, referaadi ja uurimistöö koostamist, loovtööd ning arutluse kirjutamist. Allikaanalüüsi puhul hinnatakse allikast olulise info leidmist, selle tõlgendamist ja võrdlemist, katkendi põhjal vastamist, kommenteerimist ning usaldusväarsuse üle otsustamist. Üksikfaktide tundmisele tuleb eelistada olulisemate ajaloosündmuste ja nähtuste analüüsi nõudvaid ülesandeid. Arutluse puhul hinnatakse vastavust teemale, ajastu ja teemakohaste faktide tundmist, analüüsi, võrdlemise, seoste loomise ja järelduste tegemise oskust ning isikliku suhtumise väljendamist põhjendatud hinnangute kaudu.

Kokkuvõttev hindamine

Kursuse käigus hinnatakse õpilasi jooksvate hinnete alusel, millest pannakse kursuse lõpul üks kokkuvõttev hinne, samuti toimuvad kontrolltööd, mille arv sõltub sellest, mitu põhiteemat kursus sisaldab. Kursuse hinne pannakse välja kontrolltööde ja jooksvatest hinnetest saadud kokkuvõtva hinde alusel.

VI. kursus „Lähiajalugu III – 20. sajandi arengu põhijooned: Eesti ja maailm”

Üldpädevuste kujundamine ainevaldkonna õppeainetes

Üldpädevused							Õppesisu
Väärtuspädevus	Sotsiaalne pädevus	Enesemääratluspädevus	Õpipädevus	Suhtluspädevus	Matemaatikapädevus	Ettevõtlikkuspädevus	VI. kursus
X	X	X	X	X			Eluolu ja kultuur (12)
X	X	X	X	X	X		Sõja ja rahu küsimus (6)
X	X	X	X	X			Inimsusevastased kuriteod (12)
X	X		X	X		X	Muu maailm (5)

Sotsiaalne pädevus

Valdkonnapädevused							Õppesisu
mõistab inimühiskonna ajaloo ja tänapäeval toimuvate ühiskondlike muutuste protsesse ning olulisemate sündmuste põhjuseid ja tagajärgi							VI. kursus Eluolu ja kultuur (12) Sõja ja rahu küsimus (6) Inimsusevastased kuriteod (12) Muu maailm (5)
taustab demokraatiat ning inimõigusi, järgib üldtunnustatud käitumisreegleid ning on seadusekuulekas, teab kodanikuõigusi ja -kohustusi ning tunneb kodanikuvastutust							
on omandanud oma tulevikuvisioni, kavandab seda ja tegutseb oma tulevikuplaanide täitumise nimel							
huvitub iseenda, oma rahva, kogukonna ja maailma arengust, kujundab oma arvamuse ning on aktiivne ja vastutustundlik kodanik							
tunneb mõningaid sotsiaalteaduste uurimismeetodeid ning kasutab neist mõnda õppetöös, seostades onitud isanärvaeluga							
tunneb erinevate rahvaste kultuure, nende eripära ning suhtub lugupidavalt individuaalsetesse, kultuurilistesse ja maailmavaatelistesse erinevustesse							
on omandanud teadmisi ja oskusi sotsiaalselt aktsepteeritud käitumisest ning inimestevahelistest suhetest							
on omandanud teadmisi ja oskusi, mis toetavad tervikliku ning autonoomse inimese kujunemist							
X			X	X	X	X	
X	X	X	X	X		X	
X	X	X	X	X		X	
X	X			X	X	X	

Kooliastme õpitulemused

Ainepädevused						Õppesisu	
suudab rekonstrueerida minevikus elanud inimeste elu	koostab referaate ja uurimusi, kirjutab arutlusi, osaleb diskussioonis, töötab kaardiga	kasutab ajaloolist sõnavara, erinevaid õpivõtteid, korrigeerib oma eksimusi	leiab, selekteerib, refereerib ja analüüsib kriitiliselt infot, erinevaid teabeallikaid	võrdleb ning analüüsib poliitilisi, ühiskondlikke, olmelisi ja/või kultuurilisi arengusuundi ja probleeme	tunneb maailma olulisemaid kultuurisaavutusi ja mõistab kultuuri järjepidevust	tunneb ajalooliste ajastute iseloomulikke tunnuseid ja vaimulaadi	VI. kursus
X	X	X	X		X		Eluolu ja kultuur (12)
	X	X	X	X		X	Sõja ja rahu küsimus (6)
	X	X	X	X		X	Inimsusevastased kuriteod (12)
	X	X	X	X	X		Muu maailm (5)

Õppetegevus

Õppetegevust kavandades ja korraldades:

- 1) lähtutakse õppekava alusväärtustest, üldpädevustest, õppeaine eesmärkidest, õppesisust ja oodatavatest õpitulemustest ning toetatakse lõimingut teiste õppeainete ja läbivate teemadega;
- 2) taotletakse, et õpilase õpikoormus (sh kodutööde maht) on mõõdukas, jaotub õppeaasta ulatuses ühtlaselt ning jätab õpilasele piisavalt aega puhata ja huvitegevustega tegelda;
- 3) võimaldatakse õppida individuaalselt ja üheskoos teistega (iseseisvad, paaris- ning rühmatööd), et toetada õpilaste kujunemist aktiivseteks ja iseseisvateks õppijateks ning loovateks ja kriitiliselt mõtleivateks isiksusteks;
- 4) kasutatakse diferentseeritud õppeülesandeid, mille sisu ja raskusaste toetavad individualiseeritud käsitlust ning suurendavad õpimotivatsiooni;

- 5) rakendatakse nüüdisaegseid info- ja kommunikatsioonitehnoloogiatel põhinevaid õpikeskkondi ning õppematerjale ja -vahendeid;
- 6) laiendatakse õpikeskkonda: muuseum, arhiiv, näitus, raamatukogu, arvutiklass, ajalooliskultuuriline keskkond (muistised, ehitised) jne;
- 7) kasutatakse erinevaid õppemeetodeid, sh aktiivõpet: paaris- ja rühmatöö, vestlus, diskussioon, väitlus, seminar, projektõpe, loovülesande lahendamine (kirja ja kõne koostamine, teemantluuletus, ajaleht jne); skeemi, plaani, võrdleva tabeli, õpimapi koostamine; praktilised ja uurimistööd; töölehe ja kontuurkaardi täitmine, arutluse ja temaatilise kava koostamine, arutluse kirjutamine; infootsing teabeallikatest ja infoanalüüs, referaadi ja ettekande koostamine, retsenseerimine ja esitlemine IKT vahendeid kasutades; allikaanalüüs (dokument, tekst, statistika, pilt, karikatuur jms) ja allika usaldusväarsuse hindamine, töö kaardiga; tegevuspõhine õpe (nt dramatiseering, esitluse ja temaatilise ekspositsiooni koostamine, õppekäigu ettevalmistamine ja korraldamine).

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

- projektõpe,
- loovülesande lahendamine (kirja ja kõne koostamine, teemantluuletus, ajaleht jne);
- skeemi, plaani, võrdleva tabeli, õpimapi koostamine;
- praktilised ja uurimistööd;
- töölehe ja kontuurkaardi täitmine;
- arutluse ja temaatilise kava koostamine;
- arutluse kirjutamine;
- infootsing teabeallikatest ja infoanalüüs;
- referaadi ja ettekande koostamine;
- retsenseerimine ja esitlemine IKT vahendeid kasutades;
- allikaanalüüs (dokument, tekst, statistika, pilt, karikatuur jms) ja allika usaldusväarsuse hindamine;
- töö kaardiga;
- tegevuspõhine õpe (nt dramatiseering, esitluse ja temaatilise ekspositsiooni koostamine) .

Füüsiline õpikeskkond

1. NVRK korraldab valdava osa õpet klassis, kus saab rühmatöö tegemiseks mööblit ümber paigutada, on internetiühendus ning audiovisuaalse materjali kasutamise võimalus.
2. NVRK võimaldab õppe sidumiseks igapäevaeluga õpet ja õppekäike väljaspool klassiruumi (muuseumis, arhiivis, näitusel, raamatukogus) vähemalt kaks korda õppeaasta jooksul.

3.NVRK võimaldab kasutada ainekava eesmäärke toetavaid õppematerjale ja -vahendeid: ajalooatlased, kontuur- ja seinakaardid, allikakogumikud, käsiraamatud, elulooraamatud ja teabekirjandus, auvised, digitaliseeritud andmebaasid ja arhiivid, illustratiivne pildimaterjal (fotod, karikatuurid) ning IKT-põhised õppematerjalid.

Hindamine

Kujundav hindamine

Hindamisel lähtutakse vastavatest NVRK hindamisjuhendile. Ajaloo õpitulemuste kontrolli ja hindamise eesmärk on saada ülevaade ajalooõpetuse õpitulemuste saavutatusest ja õpilase individuaalsest arengust ning kasutada saadud teavet õppe tulemuslikumaks kavandamiseks. Hinnatakse nii teadmisi ja nende rakendamise oskust kui ka üldpädevuste saavutatust, sh õpioskusi suuliste vastuste (esituste), kirjalike ja/või praktiliste tööde ning praktiliste tegevuste alusel, arvestades õpilase teadmiste ja oskuste vastavust ainekava taotletavatele õpitulemustele. Kirjalikke ülesandeid hinnates arvestatakse eelkõige töö sisu, kuid parandatakse ka õigekirjavead, mida hindamisel ei arvestata. Õpitulemusi kontrollides tuleb jälgida teadmiste, sh ajaloolase sõnavara ja oskuste tasakaalu. Hindamismeetodite valikul arvestatakse õpilaste vanuselisi iseärasusi, individuaalseid võimeid ning valmisolekut ühe või teise tegevusega toime tulla. Õpitulemusi hinnatakse sõnaliste hinnangute ja numbriliste hinnetega. Õpilane peab teadma, mida ja millal hinnatakse, mis hindamisvahendeid kasutatakse ning mis on hindamise kriteeriumid. Õpitulemuste kontrollimise ja hindamise vormid on mitmekesised, sisaldavad suulist ja kirjalikku küsitlust, tööd kaartide, dokumentide, allikmaterjali ja piltidega, referaadi ja uurimistöö koostamist, loovtööd ning arutluse kirjutamist. Allikaanalüüsi puhul hinnatakse allikast olulise info leidmist, selle tõlgendamist ja võrdlemist, katkendi põhjal vastamist, kommenteerimist ning usaldusväarsuse üle otsustamist. Üksikfaktide tundmisele tuleb eelistada olulisemate ajaloosündmuste ja nähtuste analüüsi nõudvaid ülesandeid. Arutluse puhul hinnatakse vastavust teemale, ajastu ja teemakohaste faktide tundmist, analüüsi, võrdlemise, seoste loomise ja järelduste tegemise oskust ning isikliku suhtumise väljendamist põhjendatud hinnangute kaudu.

Kokkuvõttev hindamine

Kursuse käigus hinnatakse õpilasi jooksvate hinnete alusel, millest pannakse kursuse lõpul üks kokkuvõttev hinne, samuti toimuvad kontrolltööd, mille arv sõltub sellest, mitu põhiteemat kursus sisaldab. Kursuse hinne pannakse välja kontrolltööde ja jooksvatest hinnetest saadud kokkuvõtva hinde alusel.

Valikkursus „Üldajalugu –tsivilisatsioonid väljaspool Euroopat”

Üldpädevuste kujundamine ainevaldkonna õppeainetes

Üldpädevused							Õppesisu
Väärtuspädevus	Sotsiaalne pädevus	Enesemääratluspädevus	Õpipädevus	Suhtluspädevus	Matemaatikapädevus	Ettevõtlikkuspädevus	Valikkursus
X	X		X	X			Egiptus (7)
X	X		X	X			Mesopotaamia ja Ees-Aasia (7)
X	X		X	X			Kreeta-Mükeene (7)
X	X		X	X			India (7)
X	X		X	X			Hiina (7)

Sotsiaalne pädevus

Valdkonnapädevused							Õppesisu				
X	mõistab inimühiskonna ajaloos ja tänapäeval toimuvate ühiskondlike muutuste protsesse ning olulisemate sündmuste põhjuseid ja tagajärgi	austab demokraatiat ning inimõigusi, järgib üldtunnustatud käitumisreegleid ning on seadusekuulekas, teab kodanikuõigusi ja -kohustusi ning tunneb kodanikuvastutust	on omandanud oma tulevikuvisioni, kavandab seda ja tegutseb oma tulevikuplaanide täitumise nimel	huvitub iseenda, oma rahva, kogukonna ja maailma arengust, kujundab oma arvamuse ning on aktiivne ja vastutustundlik kodanik	tunneb mõningaid sotsiaalteaduste uurimismeetodeid ning kasutab neist mõnda õppetöös,	seostades oninut isamaa vaeluua	tunneb erinevate rahvaste kultuure, nende eripära ning suhtub lugupidavalt	individuaalsetesse, kultuurilistesse ja maailma vaaatelistesse erinevustesse	on omandanud teadmisi ja oskusi sotsiaalselt aktsepteeritud käitumisest ning inimestevahelistest suhetest	on omandanud teadmisi ja oskusi, mis toetavad tervikliku ning autonoomse inimese kujunemist	Valikkursus
X					X						Egiptus (7)

X				X	X	X		Mesopotaamia ja Ees-Aasia (7)
X				X	X	X		Kreeta-Mükeene (7)
X				X	X	X		India (7)
X				X	X	X		Hiina (7)

Kooliastme õpitulemused

Ainepädevused							Õppesisu
suudab rekonstrueerida minevikus elanud inimeste elu	koostab referaate ja uurimusi, kirjutab arutlusi, osaleb diskussioonis, töötab kaardiga	kasutab ajaloolist sõnavara, erinevaid õpivõtteid, korrigeerib oma eksimusi	leiab, selekteerib, refereerib ja analüüsib kriitiliselt infot, erinevaid teabeallikaid	võrdleb ning analüüsib poliitilisi, ühiskondlikke, olmelisi ja/või kultuurilisi arengusuundi ja probleeme	tunneb maailma olulisemaid kultuurisaavutusi ja mõistab kultuuri järgepidevust	tunneb ajalooliste ajastute iseloomulikke tunnuseid ja vaimulaadi	Valikkursus
X	X	X		X	X	X	Egiptus (7)
X	X	X		X	X	X	Mesopotaamia ja Ees-Aasia (7)
X	X	X		X	X	X	Kreeta-Mükeene (7)
X	X	X		X	X	X	India (7)

X	X	X		X	X	X	Hiina (7)
---	---	---	--	---	---	---	-----------

Õppetegevus

Õppetegevust kavandades ja korraldades:

- 1) lähtutakse õppekava alusväärtustest, üldpädevustest, õppeaine eesmärkidest, õppesisust ja oodatavatest õpitulemustest ning toetatakse lõimingut teiste õppeainete ja läbivate teemadega;
- 2) taotletakse, et õpilase õpikoormus (sh kodutööde maht) on mõõdukas, jaotub õppeaasta ulatuses ühtlaselt ning jätab õpilasele piisavalt aega puhata ja huvitegevustega tegelda;
- 3) võimaldatakse õppida individuaalselt ja üheskoos teistega (iseseisvad, paaris- ning rühmatööd), et toetada õpilaste kujunemist aktiivseteks ja iseseisvateks õppijateks ning loovateks ja kriitiliselt mõtleivateks isiksusteks;
- 4) kasutatakse diferentseeritud õppeülesandeid, mille sisu ja raskusaste toetavad individualiseeritud käsitlust ning suurendavad õpimotivatsiooni;
- 5) rakendatakse nüüdisaegseid info- ja kommunikatsioonitehnoloogiatel põhinevaid õpikeskkondi ning õppematerjale ja -vahendeid;
- 6) laiendatakse õpikeskkonda: muuseum, arhiiv, näitus, raamatukogu, arvutiklass, ajalooliskultuuriline keskkond (muistised, ehitised) jne;
- 7) kasutatakse erinevaid õppemeetodeid, sh aktiivõpet: paaris- ja rühmatöö, vestlus, diskussioon, väitlus, seminar, projektõpe, loovülesande lahendamine (kirja ja kõne koostamine, teemantluuletus, ajaleht jne); skeemi, plaani, võrdleva tabeli, õpimapi koostamine; praktilised ja uurimistööd; töölehe ja kontuurkaardi täitmine, arutluse ja temaatilise kava koostamine, arutluse kirjutamine; infootsing teabeallikatest ja infoanalüüs, referaadi ja ettekande koostamine, retsenseerimine ja esitlemine IKT vahendeid kasutades; allikaanalüüs (dokument, tekst, statistika, pilt, karikatuur jms) ja allika usaldusväärsuse hindamine, töö kaardiga; tegevuspõhine õpe (nt dramatiseering, esitluse ja temaatilise ekspositsiooni koostamine, õppekäigu ettevalmistamine ja korraldamine).

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

- projektõpe,
- loovülesande lahendamine (kirja ja kõne koostamine, teemantluuletus, ajaleht jne);
- skeemi, plaani, võrdleva tabeli, õpimapi koostamine;
- praktilised ja uurimistööd;
- töölehe ja kontuurkaardi täitmine;
- arutluse ja temaatilise kava koostamine;
- arutluse kirjutamine;

- infootsing teabeallikatest ja infoanalüüs;
- referaadi ja ettekande koostamine;
- retsenseerimine ja esitlemine IKT vahendeid kasutades;
- allikaanalüüs (dokument, tekst, statistika, pilt, karikatuur jms) ja allika usaldusväarsuse hindamine;
- töö kaardiga;
- tegevuspõhine õpe (nt dramatiseering, esitluse ja temaatilise ekspositsiooni koostamine) .

Füüsiline õpikeskkond

1. NVRK korraldab valdava osa õpet klassis, kus saab rühmatöö tegemiseks mööblit ümber paigutada, on internetiühendus ning audiovisuaalse materjali kasutamise võimalus.
2. NVRK võimaldab õppe sidumiseks igapäevaeluga õpet ja õppekäike väljaspool klassiruumi (muuseumis, arhiivis, näitusel, raamatukogus) vähemalt kaks korda õppeaasta jooksul.
3. NVRK võimaldab kasutada ainekava eesmärgi toetavaid õppematerjale ja -vahendeid: ajalooatlased, kontuur- ja seinakaardid, allikakogumikud, käsiraamatud, elulooraamatud ja teabekirjandus, auvised, digitaliseeritud andmebaasid ja arhiivid, illustratiivne pildimaterjal (fotod, karikatuurid) ning IKT-põhised õppematerjalid.

Hindamine

Kujundav hindamine

Hindamisel lähtutakse vastavatest NVRK hindamisjuhendile. Ajaloo õpitulemuste kontrolli ja hindamise eesmärk on saada ülevaade ajalooõpetuse õpitulemuste saavutusest ja õpilase individuaalsest arengust ning kasutada saadud teavet õppe tulemuslikumaks kavandamiseks. Hinnatakse nii teadmisi ja nende rakendamise oskust kui ka üldpädevuste saavutatust, sh õpioskusi suuliste vastuste (esituste), kirjalike ja/või praktiliste tööde ning praktiliste tegevuste alusel, arvestades õpilase teadmiste ja oskuste vastavust ainekava taotletavatele õpitulemustele. Kirjalikke ülesandeid hinnates arvestatakse eelkõige töö sisu, kuid parandatakse ka õigekirjavead, mida hindamisel ei arvestata. Õpitulemusi kontrollides tuleb jälgida teadmiste, sh ajaloolase sõnavara ja oskuste tasakaalu. Hindamismeetodite valikul arvestatakse õpilaste vanuselisi iseärasusi, individuaalseid võimeid ning valmisolekut ühe või teise tegevusega toime tulla. Õpitulemusi hinnatakse sõnaliste hinnangute ja numbriliste hinnetega. Õpilane peab teadma, mida ja millal hinnatakse, mis hindamisvahendeid kasutatakse ning mis on hindamise kriteeriumid. Õpitulemuste kontrollimise ja hindamise vormid on mitmekesised, sisaldavad suulist ja kirjalikku küsitlust, tööd kaartide, dokumentide, allikmaterjali ja piltidega, referaadi ja uurimistöö koostamist, loovtööd ning arutluse kirjutamist. Allikaanalüüsi puhul hinnatakse allikast olulise info leidmist, selle tõlgendamist ja võrdlemist, katkendi põhjal vastamist, kommenteerimist ning usaldusväarsuse üle otsustamist. Üksikfaktide tundmisele tuleb eelistada olulisemate

ajaloosündmuste ja nähtuste analüüsi nõudvaid ülesandeid. Arutluse puhul hinnatakse vastavust teemale, ajastu ja teemakohaste faktide tundmist, analüüsi, võrdlemise, seoste loomise ja järelduste tegemise oskust ning isikliku suhtumise väljendamist põhjendatud hinnangute kaudu.

Kokkuvõttev hindamine

Kursuse käigus hinnatakse õpilasi jooksvate hinnete alusel, millest pannakse kursuse lõpul üks kokkuvõttev hinne, samuti toimuvad kontrolltööd, mille arv sõltub sellest, mitu põhiteemat kursus sisaldab. Kursuse hinne pannakse välja kontrolltööde ja jooksvatest hinnetest saadud kokkuvõtva hinde alusel.

2. Inimgeograafia

2.1.1. Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Gümnaasiumi geograafiaõpetusega taotletakse, et õpilane:

- 1) huvitub geograafiast ning teistest loodus- ja sotsiaalteadustest, mõistab nende tähtsust igapäevaelus, pidevalt muutuvast ühiskonnas;
- 2) on teadlik looduses ja ühiskonnas toimuvatest nähtustest ja protsessidest, nende ruumilisest esinemisest, vastastikustest seostest ning arengust;
- 3) teab kohalikke, piirkondlikke ning üleilmalisi sotsiaal-, majandus- ja keskkonnaprobleeme ning osaleb aktiivse maailmakodanikuna nende lahendamisel;
- 4) käsitab geograafiaprobleeme lahendades teadulikke meetodit;
- 5) mõistab inimtegevuse võimalusi ja tagajärgi erinevates geograafilistes tingimustes, väärtustades nii kodukoha kui ka teiste piirkondade looduslikku ja kultuurilist mitmekesisust ning jätkusuutlikku arengut;
- 6) leiab erikeeltest teabeallikatest geograafiaalast infot, analüüsib, järeldab ja langetab otsuseid;
- 7) on omandanud ettekujutuse geograafiaga seotud elukutsetest, kasutab geograafias omandatud teadmisi ja oskusi igapäevaelus ning arvestab neid elukutset valides;
- 8) on motiveeritud elukestvaks õppeks.

2.1.2. Õppeaine kirjeldus

Geograafia kuulub lõimiva õppeainena nii loodus- kui ka sotsiaalteaduste valdkonda ning sellel on oluline osa õpilaste loodusteaduste- ja tehnoloogiaalase kirjaoskuse kujunemisel. Gümnaasiumi geograafia tugineb põhikoolis omandatud teadmistele, oskustele ja hoiakutele. Geograafias omandatud teadmised, oskused ja hoiakud toetavad sisemiselt motiveeritud elukestvat õppimist.

Geograafiat õppides kujuneb õpilastel arusaam Maast kui süsteemist, looduses ja ühiskonnas esinevatest nähtustest ja protsessidest, nende ruumilisest levikust ning vastastikustest seostest. Rõhk on keskkonna ja inimtegevuse vastastikustest seostest arusaamisel, et arendada õpilaste keskkonnateadlikkust ning soodustada jätkusuutliku arengu idee omaksvõtmist. Keskkonda käsitletakse kõige laiemas tähenduses, mis hõlmab nii loodus-, majandus-, sotsiaalse kui ka kultuurilise keskkonna. Geograafia õppides kujunevad õpilaste säästlikku

eluviisi ning looduslikku ja kultuurilist mitmekesisust väärtustavad hoiakud, mis aitavad kujundada aktiivset maailmakodanikku.

Geograafial on tähtis roll õpilaste väärtushinnangute ja hoiakute kujunemises. Maailma looduse, rahvastiku ja kultuurigeograafia seostatud käsitlemine on aluseks mõistvale ning sallivale suhtumisele teiste maade ja rahvaste kultuuris ja traditsioonidesse.

2.1.3. Gümnaasiumi õpitulemused

Gümnaasiumi lõpetaja:

- 1) huvitub looduses ning ühiskonnas piirkondlikest ja üleilmalistest nähtustest, nende uurimisest;
- 2) mõistab looduses ja ühiskonnas nähtuste ning protsesside ruumilise paiknemise seaduspärasusi, vastastikuseid seoseid ja arengu kulgu;
- 3) hindab kriitiliselt inimtegevuse võimalusi ja tagajärgi erinevates geograafilistes tingimustes ning väärtustab nii kodukoha kui ka teiste piirkondade looduse ja kultuuri mitmekesisust;
- 4) analüüsib looduse ja ühiskonna vastastikmõjusid kohalikul, piirkondlikul ja üleilmalisel tasandil, toob selle kohta näiteid ning väärtustab keskkonna jätkusuutlikku arengut;
- 5) kasutab geograafiainfo leidmiseks teabeallikaid (sh veebipõhiseid), hindab kriitiliselt neis sisalduvat teavet ning edastab seda korrektses ja väljendusrikkas keeles;
- 6) lahendab keskkonnas ja igapäevaelus esinevaid probleeme, kasutades teaduslikku meetodit;
- 7) väärtustab geograafiateadmisi ning kasutab neid uutes olukordades loodusteadus-, tehnoloogia- ja sotsiaalprobleeme lahendades ning põhjendatud otsuseid tehes, sh karjääri plaanides;
- 8) kasutab geograafiainfo kogumiseks, töötlemiseks ja edastamiseks kaasaegseid tehnovahendeid.

2.1.4. Kursuste õpitulemused ja -sisu

I kursus „Rahvastik ja majandus“

Üldpädevuste kujundamine ainevaldkonna õppeainetes

Üldpädevused							Õppesisu
Väärtuspädevus	Sotsiaalne pädevus	Enesemääratluspädevus	Õpipädevus	Suhtluspädevus	Matemaatikapädevus	Ettevõtlikkuspädevus	
							I kursus 10. klass „Rahvastik ja majandus“
X	X		X		X		Geograafia areng ja uurimismeetodid Geograafia areng ja peamised uurimisvaldkonnad Nüüdisaegsed uurimismeetodid geograafias
X	X	X	X	X	X	X	Ühiskonna areng ja üleilmastumine Riikide arengutaseme mõõtmine Riikide liigitamine arengutaseme ja panuse järgi maailmamajandusse. Agraar-, tööstus- ja infoühiskond. Üleilmastumine ehk globaliseerumine ja maailmamajanduse areng.
X	X	X		X	X		Rahvastik Rahvastiku paiknemine ja tihedus, seda mõjutavad tegurid Maailma rahvaarv ja selle muutumine Demograafiline üleminek Rahvastiku struktuur ja selle mõju riigi arengule Sündimust ja suremust mõjutavad tegurid Rahvastikupoliitika Rände põhjused ning liigitamine Peamised rändevood maailmas Rände tagajärjed Rändega seotud probleemid
X	X	X			X		Asustus Asustuse areng maailmas ning asulate paiknemist

							<p>mõjutavad tegurid eri aegadel</p> <p>Linnastumise kulg aenenud ja arengumaades</p> <p>Linnade sisestruktuur ning selle muutumine</p> <p>Linnastumisega kaasnevad probleemid arenenud ja arengumaades</p> <p>Linnakeskkond ja selle planeerimine</p>
X	X		X	X	X	X	<p>Muutused maailmamajanduses</p> <p>Muutused majanduse struktuuris ja hõives</p> <p>Tootmist mõjutavad tegurid ning muutused tootmise paigutuses autotööstuse ja kergetööstuse näitel</p> <p>Rahvusvaheliste firmade osa majanduses</p> <p>Turismis roll riigi majanduses ja mõju keskkonnale</p> <p>Transpordi areng ja mõju maailmamajandusele</p>

Loodusteaduslik pädevus

Valdkonnapädevused	Õppesisu
--------------------	----------

	Analtüisib ja interpreteerib keskkonnas toimuvaid nii vahetult tajutavaid kui ka meelele tajumatuid nähtusi mikro-, makro- ja megatasemel ning mõistab mudelite osa reaalsete objektide kirjeldamisel								
X	Oskab iseseisvalt leida ning kasutada loodusteadusliku ja tehnoloogialase info hankimiseks eesti- ja võõrkeelseid allikaid, mis on esitatud sõnalisel, numbrilisel või sümbolite tasandil, oskab hinnata neid kriitiliselt ning väärtustada nii isiku kui ka ühiskonna tasandil	X							
X	Oskab määratleda ja lahendada keskkonnaprobleeme, eristada neid loodusteadusliku ja sotsiaalset komponenti, kasutades loodusteaduslikku meetodit koguda infot, sõnastada uurimisküsimusi või hüpoteese, kontrollida muutujaid vaatluse või katsega, analtüisida ja interpreteerida tulemusi, teha järeldusi ning koostada juhendamise korral uurimisprojekti	X							
X	Kasutab geograafias omandatud süsteemseid teadmisi loodusteadulikke, tehnoloogialaseid ning sotsiaalteaduslikke 3 probleeme lahendades ja põhjendatud otsuseid tehes	X							
X	Mõistab loodusainete omavahelisi seoseid ja eripära ning uute interdistsiplinaarsete teadus-valdkondade kohta selles süsteemis	X							
X	Mõistab teadust kui teaduslike teadmiste hankimise protsessi selle ajaloolises ja tänapäevases kontekstis, oskab hinnata loovuse osa teadusavastustes ning teaduse piiranguid reaalse maailma suhtes	X							
X	Hindab ja prognoosib teaduse ja tehnoloogia saavutuste mõju keskkonnale, tuginedes loodusteaduslikele, sotsiaalsetele, majanduslikele ja eetilise-moraalsetele seisukohadele ning arvestades õigusakte	X							
X	Väärtustab keskkonda kui tervikut ja järgib jätkusuutliku eluviisi tavasid, tuginedes tõendusmaterjalidele, sihtub vastutustundlikult keskkonda	X							
X	Tunneb huvi keskkonnas toimuvate lokaalsete ja globaalsete nähtuste ning loodusteatud ja tehnoloogia arengu vastu, oskab teha põhendatud otsuseid karjääri valides ning on motiveeritud elukestvaks õppeks	X							
									I kursus 10. klass „Rahvastik ja majandus“
									Geograafia areng ja uurimismeetodid Geograafia areng ja peamised uurimisvaldkonnad Nüüdisaegsed uurimismeetodid geograafias
									Ühiskonna areng ja üleilmastumine Riikide arengutaseme mõõtmine Riikide liigitamine arengutaseme ja panuse

									<p>järgi maailmamajandusse. Agraar-, tööstus- ja infoühiskond. Üleilmastumine ehk globaliseerumine ja maailmamajanduse areng.</p>
X	X	X	X	X		X	X	<p>Rahvastik Rahvastiku paiknemine ja tihedus, seda mõjutavad tegurid Maailma rahvaarv ja selle muutumine Demograafiline üleminek Rahvastiku struktuur ja selle mõju riigi arengule Sündimust ja suremust mõjutavad tegurid Rahvastikupoliitika Rände põhjused ning liigitamine Peamised rändevood maailmas Rände tagajärjed Rändega seotud probleemid</p>	
X	X	X	X	X		X	X	<p>Asustus Asustuse areng maailmas ning asulate paiknemist mõjutavad tegurid eri aegadel Linnastumise kulg aenenud ja arengumaades Linnade sisestruktuur ning</p>	

									selle muutumine Linnastumisega kaasnevad probleemid arenenud ja arengumaades Linnakeskkond ja selle planeerimine
X	X	X	X	X	X	X	X	X	Muutused maailmamajanduses Muutused majanduse struktuuris ja hõives Tootmist mõjutavad tegurid ning muutused tootmise paigutuses autotööstuse ja kergetööstuse näitel Rahvusvaheliste firmade osa majanduses Turismis roll riigi majanduses ja mõju keskkonnale Transpordi areng ja mõju maailmamajandusele

Klassi õpitulemused

									<p>Rahvastik</p> <p>Rahvastiku paiknemine ja tihedus, seda mõjutavad tegurid</p> <p>Maailma rahvaarv ja selle muutumine</p> <p>Demograafiline üleminek</p> <p>Rahvastiku struktuur ja selle mõju riigi arengule</p> <p>Sündimust ja suremust mõjutavad tegurid</p> <p>Rahvastikupoliitika</p> <p>Rände põhjused ning liigitamine</p> <p>Peamised rändevood maailmas</p> <p>Rände tagajärjed</p> <p>Rändega seotud probleemid</p>
X	X	X	X	X	X	X	X	X	<p>Asustus</p> <p>Asustuse areng maailmas ning asulate paiknemist mõjutavad tegurid eri aegadel</p> <p>Linnastumise kulg aenenud ja arengumaades</p> <p>Linnade sisestruktuur ning selle muutumine</p> <p>Linnastumisega kaasnevad probleemid arenenud ja arengumaades</p> <p>Linnakeskkond ja selle planeerimine</p>

X	X	X	X	X	X	X	X	X	Muutused maailmamajanduses Muutused majanduse struktuuris ja hõives Tootmist mõjutavad tegurid ning muutused tootmise paigutuses autotööstuse ja kergetööstuse näitel Rahvusvaheliste firmade osa majanduses Turismis roll riigi majanduses ja mõju keskkonnale Transpordi areng ja mõju maailmamajandusele
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

Õpitulemused

Õpilane oskab:

- tuua näiteid nüüdisaegsete uurimismeetodite kohta geograafias;
- korraldada küsitlusi ning kasutada andmebaase vajalike andmete kogumiseks;
- kasutada teabeallikaid, sh kaarte, info leidmiseks, seoste analüüsiks ning üldistuste ja järelduste tegemiseks;
- analüüsida teabeallikate, sh kaartide järgi etteantud piirkonna loodusolusid, rahvastikku, majandust ning inimtegevuse võimalikke tagajärgi;
- analüüsida temaatiliste kaartide ja statistiliste andmete põhjal rahvastiku paiknemist ning

tihedust maailmas, etteantud piirkonnas või riigis;

- analüüsida demograafilise ülemineku teooriale toetudes rahvaarvu muutumist maailmas, etteantud piirkonnas või riigis ning seostada seda arengutasemega;
- analüüsida rahvastikupüramiidi järgi etteantud riigi rahvastiku soolis-vanuselist struktuuri ning selle mõju majanduse arengule;
- võrrelda sündimust ja suremust arenenud ja arengumaades;

- tuua näiteid rahvastikupoliitika ja selle vajalikkuse kohta;
- analüüsida rändega kaasnevaid positiivseid ja negatiivseid tagajärgi lähte- ja sihtriigile ning mõjusid elukohariiki vahetanud inimesele;
 - analüüsida etteantud piirkonna rännet, seostades seda peamiste tõmbe- ja tõuketeguritega;
 - analüüsida teabeallikate põhjal etteantud riigi rahvastikku (demograafilist situatsiooni), rahvastikuprotsesse ja nende mõju riigi majandusele;
 - väärtustada kultuurilist mitmekesisust, teiste rahvaste kombeid, traditsioone ja usku;
 - võrdrelda linnu ning maa-asulaid arenenud ja arengumaades;
 - analüüsida linnastumise kulgu ja erinevusi arenenud ja arengumaades;
 - analüüsida etteantud info põhjal linna sisestruktuuri ning selle muutusi;
 - tuua näiteid arenenud ja arengumaade suurlinnade planeerimise ning sotsiaalsete ja keskkonnaprobleemide kohta;
 - analüüsida kaardi ja muude teabeallikate põhjal etteantud riigi või piirkonna asustust;
 - analüüsida teabeallikate põhjal riigi majandusstruktuuri ja hõivet ning nende muutusi;
 - analüüsida tootmise paigutusnihkeid tänapäeval kõrgtehnoloogilise tootmise näitel;
 - analüüsida tööstusettevõtte tootmiskorraldust ja paigutusnihkeid autotööstuse näitel;
 - tuua näiteid tehnoloogia ja tootearenduse mõju kohta majanduse arengule;
 - analüüsida etteantud teabeallikate järgi riigi turismimajandust, selle arengueeldusi, seoseid teiste majandusharudega, rolli maailmamajanduses ning mõju keskkonnale;
 - analüüsida teabeallikate järgi riigi transpordigeograafilist asendit ja transpordi osa riigi majanduses;
 - analüüsida maailmakaubanduse peamisi kaubavoogusid;
 - iseloomustada agraar-, industriaal- ja infoühiskonna rahvastikku, asustust, majandust ning selle ruumilist korraldust;

- tuua näiteid selle mõju kohta arenenud ja arengumaadele;
- võrrelda ja analüüsida teabeallikate põhjal riikide arengutaset ning riigisiseseid arenguerinevusi.

Õpilane teab:

- geograafia seoseid teiste teadusharudega ning geograafia kohta tänapäeva teaduses;
- sündimuste ja suremuste erinevuste peamisi põhjusi arenenud ja arengumaades;
- rände liike ja rahvusvaheliste rännete peamisi suundi;
- maailma linnastunud piirkondi, maailma suuremaid linnu ja linnastuid;
- arengutaseme näitajaid ning riikide rühmitamist nende alusel;
- globaliseerumise eri aspekte,
- kõiki Euroopa riike ja pealinnu ning maailma suuremad riike.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1. Probleemülesannete lahendamine Maa-ameti geoportaali ja teiste interaktiivsete kaartidega.
2. Teabeallikate põhjal ühe valitud riigi arengutaseme analüüs või riikide võrdlus arengutaseme näitajate põhjal.
3. Teabeallikate järgi ühe valitud riigi demograafilise situatsiooni ülevaate koostamine.
4. Ühe valitud riigi asustuse analüüs või asula sisestruktuuri analüüs teabeallikate järgi.
5. Teabeallikate põhjal ühe valitud riigi transpordigeograafilise asendi või turismimajanduse analüüs.

Füüsiline õpikeskkond

1. Praktiliste tööde läbiviimiseks korraldab kool vajaduse korral õppe rühmades.
2. Kool korraldab valdava osa õpet klassis, kus on maailmaatlaste ja Eesti atlaste komplekt (iga õpilase kohta atlas) ning IKT vahendid.

3. Kool võimaldab ainekavas nimetatud praktiliste tööde tegemiseks vajalikud vahendid ja materjalid ning demonstratsioonivahendid.
4. Kool võimaldab sobivad hoiutingimused praktiliste tööde ja demonstratsioonide tegemiseks ning vajalike materjalide kogumiseks ja säilitamiseks.
5. Kool võimaldab kooli õppekava järgi vähemalt korra õppeaastas õpet väljaspool kooli territooriumi (looduskeskkonnas, muuseumis jne).
6. Kool võimaldab ainekava järgi õppida arvutiklassis, kus saab teha ainekavas loetletud töid.

3. Ühiskonnaõpetus

3.1.1. Õppe- ja kasvatusesmärgid

Gümnaasiumi ühiskonnaõpetusega taotletakse, et õpilane:

- 1) mõistab, väärtustab ja kaitseb inimõigusi ja põhivabadusi; austab demokraatia põhimõtteid ja demokraatlikke väärtusi, järgib üldtunnustatud käitumisreegleid, on seaduskuulekas;
- 2) määratleb ennast Eesti, Euroopa ja maailmakodanikuna, teadvustab oma kohustusi ja vastutust kodanikuna; toetab oma käitumisega ühiskonna, kultuuri ja looduskeskkonna jätkusuutlikku arengut ning kavandab teadlikult oma tulevikku;
- 3) austab enda ja teiste inimväärikust, suhtub eelarvamusteta ja lugupidavalt kõigisse inimestesse ning arvestab nende erivajadusi;

- 4) mõistab ja austab oma ja teiste rahvaste kultuuri väärtuslikkust, erinevaid maailma-vaatelisi tõekspidamisi (v.a inimsusevastased) ning saab aru kultuuride dialoogi tähendusest ja vajalikkusest;
- 5) märkab, uurib ning seostab ühiskonnas toimuvaid protsesse ja arengut ning aitab võimaluste piires probleemidele lahendusi leida;
- 6) omandab majandusliku mõtlemise alused ning oskuse toimida turumajanduse tingimustes;
- 7) põhjendab ning kaitseb oma seisukohti ja valikuid argumenteeritult ning suudab osaleda arutelus ja väitluses; oskab eristada emotsionaalseid ja poliitiliselt kallutatud hinnanguid objektiivsest tõest; austab igaühe õigust isiklikule arvamusele ja sõnavabadusele;
- 8) hangib eesmärgipäraselt ühiskonnaalast teavet erinevatest allikatest, suudab seda tõlgendada, üldistada, kriitiliselt hinnata, talletada ja edastada, järgides seejuures autoriõigust;
- 9) valib sobivad ja loovad meetodid, et teostada ideid, mis toetuvad olukorra, enda suutlikkuse ja ressursside adekvaatsele hindamisele ja tegevuse tulemuste prognoosile ning on kooskõlas püstitatud eesmärkidega.

3.1.2 Õppeaine kirjeldus

Gümnaasiumi ühiskonnaõpetus on kujundatud vastavuses tänapäeva sotsiaalteaduste arengu ja ühiskondlike vajadustega. Õpilased omandavad sotsiaalse kirjaoskuse, s.o teadmised, oskused, väärtused ja hoiakud, mis on vajalikud vastutustundlikuks toimetulekuks dünaamilises ja mitmekultuurilises keskkonnas. Õppeaine eesmärk on luua eeldused aktiivse ja kompetentse kodaniku kujunemiseks, kes suudab kohaneda muutustega, oskab ennast arenguga suhestada, oma kodanikupositsiooni kujundada, on avatud uutele ideedele ja elukestvatele õppimisele.

Õppeaine omandamisega valmistuvad õpilased toimima teadlike kodanikena demokraatlikus ühiskonnas. Gümnaasiumi ühiskonnaõpetus käsitleb nüüdisaegse ühiskonna sotsiaalseid suhteid ning protsesse ja tutvustab ühiskonnaelu põhivaldkondade (majandus, poliitika, õigus) korraldust ja toimimist. Kõiki valdkondi analüüsitakse nii ühiskonnast kui tervikust lähtudes kui ka indiviidi positsioonist ja rollidest tulenevalt. Põhikoolis omandatud Eesti riigi ja ühiskonna toimimisest laiendatakse Euroopa ja maailma probleemide käsitlemisega. Lisaks Eesti ja Euroopa ainesele leiavad käsitlemist ka olulised globaalsed ühiskonnaprobleemid.

Õpilane puutub ühiskonnas kokku erinevate eluvaldkondade ja situatsioonidega. Et toetada õpilase

sotsialiseerumist ja ühiskondliku kompetentsuse kujunemist, hõlmab ainekava mitmekesisest teemaderingi inimõigustest autoriõiguste ja tarbijakaitseni. Kiiresti muutuvast ühiskonnas jääb õpetaja ülesandeks pöörata tähelepanu aktuaalsetele teemadele ja probleemidele ning arutleda õpilastega nende üle. Seejuures toetatakse õpilaste iseseisva kriitilise analüüsiõskuse ja otsustusvõime kujunemist. See aitab õpilastel seada isiklikke eluplaane ning mõista erinevate vaadete, demograafiliste ja sotsiaal-majanduslike karakteristikutega inimesi.

Ühiskonnaõpetuse kaks kursust koosnevad neljast teemavaldkonnast: ühiskond ja selle areng; riik ja poliitika demokraatlikus ühiskonnas; majanduse toimimine; üleilmastumine ja jätkusuutlik areng.

Ühiskonda ja selle arengut käsitlevas teemavaldkonnas:

- 1) vaadeldakse ühiskonna kui sotsiaalse süsteemi elemente: sotsiaalset struktuuri (rühmi, kihte, kogukondi), sotsiaalseid suhteid ja protsesse (nt koostööd ja konflikti, võimu, allumist ja vastupanu, lõimumist ja eristumist, tõrjutust ja osalust, mobiilsust, kihistumist);
- 2) analüüsitakse ühiskonna elu reguleerivaid norme ja väärtusi ning erinevates valdkondades välja kujunenud institutsionaalset korraldust (näiteks perekonda, riiki, turgu, õigust, meediat);
- 3) uuritakse avaliku ja erasektori olemust ning funktsioone; tutvutakse kodanikuühiskonna struktuuri ja ülesannetega, analüüsitakse sektoritevahelise koostöö võimalusi ja kogemusi;
- 4) õpitakse tundma ühiskonna erinevaid vorme ja arengujärke; tutvutakse nüüdisühiskonna kujunemislooga ja peamiste tunnusoontega, pöörates erilist tähelepanu ühiskonna moderniseerimisprotsessile ning info- ja teadmusühiskonna arengule.

Riiki ja demokraatlikku riigivalitsemist käsitlevas teemavaldkonnas:

- 1) süvenetakse demokraatliku poliitilise süsteemi toimimisse, selle erinevustesse mittedemokraatlikest režiimidest; selgitatakse totalitaarsete ühiskondade inimsusevastast olemust;
- 2) avatakse õigusriigi olemust ja võimude lahususe olulisust; käsitletakse inimõiguste kaitset, kodanike poliitiliste õiguste ja vabaduste realiseerimise võimalusi ja sellega seotud institutsioone; selgitatakse põhjusi, mis võivad viia kodanike riigist võõrdumisele; vaadeldakse erinevate demokraatia vormide plusse ja miinuseid, sidudes seda Eesti poliitika probleemidega;

- 3) õpitakse tundma poliitiliste ideoloogiate põhijooni ja seisukohti erinevates poliitikavaldkondades (hariduses, sotsiaalsfääris, maksupoliitikas jm);
- 4) käsitletakse erakondade ja kodanikuühenduste arenguprobleeme Eestis; õpitakse tundma valimiste protsessi ja omandatakse oskused oma valimisõiguse realiseerimiseks; käsitletakse kodanike kaasamist avaliku võimu teostamisse ja võimalusi mõjutada avaliku võimu tegevust, sh tutvutakse erakondade, kodanikuühenduste ja survegruppide tegevusega; omandatakse oskused kodanikualgatuste ja aktsioonide õiguspäraseks korraldamiseks.

Majandust käsitlev teemavaldkond aitab kujundada noorte valmisolekut erinevateks karjääri- valikuteks ja aktiivseks osaluseks majanduselus. Õppetöö käigus:

- 1) õpitakse tundma nüüdisaegse turumajanduse seaduspärasusi ja protsesse; käsitletakse rahvusliku rikkuse ja ühiskonna heaolu allikaid ja tegureid, era- ja avalike huvide erinevust ning ühiskondlike ressursside kasutamise põhimõtteid;
- 2) tutvutakse Eesti majanduse ja tööturu arengusuundadega, sealhulgas teadmismajanduse ja loomemajanduse arenguperspektiividega ning ettevõtlust ja töösuhteid reguleerivate olulisemate õigusaktidega. Eesti majanduse arengut vaadeldakse maailmamajanduse, eriti Euroopa Liidu kontekstis;
- 3) õpitakse tundma ettevõtluse aluseid tasemel, mis võimaldab õppijal igapäevaelus toime tulla ja hinnata realistlikult oma võimalusi ettevõtjana.

Neljanda teemavaldkonna kaudu laiendavad õppijad oma teadmisi globaalsetest probleemidest ja toimijatest. Eesmärgiks on õppida nägema, kuidas igäüks saab panustada maailma turvalisemaks ja humaansemaks muutmise. Aine sisu kaudu:

- 1) õpitakse mõistma maailma mitmekesisust, riikide huvisid, koostööd ja probleeme globaalse infoühiskonna kujunemisel ning riskiühiskonna käsitlemisel;
- 2) vaadeldakse riikide ja rahvusvaheliste organisatsioonide osa tänapäeva maailmas, antakse ülevaade riikidevahelise koostöö väljakutsetest (kliimamuutus ja teised ökokatastroofid, rahvusvaheline terrorism, rahvusvaheline migratsioon, võitlus vaesusega, maailmamajanduse ja maakera rahvastiku arenguprobleemid jms);
- 3) tutvutakse üleilmastumise ilmingute ja tagajärgedega.

Ühiskonnaõpetus kujundab õpilastes järgmisi väärtusi ja hoiakuid: seaduslikkus ja isiklik vastutus,

sotsiaalne õiglus ja kodanike võrdne kohtlemine, inimõiguste austamine, intellektuaalse omandi väärtustamine, salliv suhtumine erinevustesse, lugupidamine erinevate kultuuride vastu, tauniv suhtumine eelarvamustesse, sh rassismi ja ksenofoobiasse, säästev eluviis ning orienteeritus elukestvale õppele.

3.1.3. Gümnaasiumi õpitulemused

Gümnaasiumi lõpetaja:

- 1) tunneb nüüdisühiskonna kujunemise põhijooni, struktuuri, valdkondi ja korraldust, mõistab poliitika toimumehhanisme ning oskab ennast ühiskonna arenguga suhestada;
- 2) tunneb ja väärtustab demokraatia põhimõtteid, inim- ja kodanikuõigusi; oskab kasutada Eesti Vabariigi põhiseadust, rahvusvahelisi õigusnorme ja õigusakte; järgib seadusi ning toimib oma õiguste ja kohustuste järgi;
- 3) iseloomustab riikidevahelise poliitilise, majandusliku ning kultuurilise suhtlemise põhimõtteid, nüüdismaailma põhiprobleeme ja arengutendentse, tunneb tähtsamaid rahvusvahelisi organisatsioone ning mõistab oma rolli maailmakodanikuna;
- 4) on omandanud ülevaate nüüdisaegse majanduse toimumehhanismidest, oskab adekvaatselt määrata ja realiseerida oma karjäärivõimalusi ning otsida teavet sobivate eneserakendus- ja edasiõppimisvõimaluste kohta;
- 5) teab tarbijaõigusi ning oskab lahendada nendega seotud probleeme, käitub teadliku ja vastutustundliku tarbijana, analüüsib oma käitumise tagajärgi ning mõistab üksikisiku rolli globaalsel tasandil (kliimamuutus, õiglane kaubandus, ületarbimine jms);
- 6) määratleb end ühiskonnas oma võimalusi arvestades, tuleb toime turumajanduse ühiskonnas; osaleb aktiivselt ja vastutustundlikult ühiskonnaelus, sh kodanikualgatusprojektides; oskab kaitsta oma huve ja õigusi, arvestades teiste inimeste õigusi, ning seisab vastu demokraatlike väärtuste eiramisele;
- 7) seletab ja kasutab kontekstis ühiskonnaõpetuse olulisemaid mõisteid, saab aru õigustekstist ning sotsiaal-majanduslikust teabest; oskab leida vajalikku infot, seda kriitiliselt hinnata, süstematiseerida ja kasutada ning luua uut teavet, väärtustades ja arvestades autoriõiguste kaitset.

3.1.4 I kursus „Ühiskonna areng ja demokraatia“ Õpitulemused ja õppesisu

Üldpädevuste kujunemine ühiskonnaõpetuses

I. kursus 12. klass „Ühiskonna areng ja demokraatia“

Üldpädevused							Õppesisu
Väärtuspädevus	Sotsiaalne pädevus	Enesemääratluspädevus	Õpipädevus	Suhtluspädevus	Matemaatikapädevus	Ettevõtlikkuspädevus	
							I. kursus 12. klass „Ühiskonna areng ja demokraatia“
							1. Ühiskond ja selle areng (12)
X	X	X	X	X			Sotsiaalsed suhted ja institutsioonid
X	X	X	X	X		X	Nüüdisühiskond ja selle kujunemine
							2. Demokraatliku ühiskonna valitsemine ja kodanikuosalus (23)
X	X		X	X			Riik ja riigi vormid
X	X	X	X	X			Õigusriik ja võimude lahusus
X	X	X	X	X			Inimõigused
	X	X	X	X		X	Poliitilised ideoloogiad
	X	X	X	X		X	Valimised
	X	X	X	X		X	Erakonnad ja kodanikuühendused
X	X	X	X	X			Euroopa Liidu valitsemiskord ja toimimine

Sotsiaalne pädevus

Valdkonnapädevused	Õppesisu
--------------------	----------

<p>mõistab inimühiskonna ajaloos ja tänapäeval toimuvate ühiskondlike muutuste protsesse ning olulisemate sündmuste põhjuseid ja tagajärgi</p> <p>austab demokraatiat ning inimõigusi, järgib üldtunnustatud käitumisreegleid ning on seadusekuulekas, teab kodanikuõigusi ja -kohustusi ning tunneb kodanikuvastutust</p> <p>on omandanud oma tulevikuvõimendi, kavandab seda ja tegutseb oma tulevikuplaanide täitumise nimel</p> <p>huvitub iseenda, oma rahva, kogukonna ja maailma arengust, kujundab oma arvamuse ning on aktiivne ja vastutustundlik kodanik</p> <p>tunneb mõningaid sotsiaalteaduste uurimismeetodeid ning kasutab neist mõnda õppetöö, seostades õpitud igapäevaeluga</p> <p>tunneb erinevate rahvaste kultuure, nende eripära ning suhtub lugupidavalt individuaalsesse, kultuurilistesse ja maailmavaatelistesse erinevustesse</p> <p>on omandanud teadmisi ja oskusi sotsiaalselt aktsepteeritud käitumisest ning inimestevahelistest suhetest</p> <p>on omandanud teadmisi ja oskusi, mis toetavad tervikliku ning autonoomse inimese kujunemist</p>								<p>I. kursus 12. klass „Ühiskonna areng ja demokraatia“</p>	
									<p>1. Ühiskond ja selle areng (12)</p>
X	X		X		X	X			Sotsiaalsed suhted ja institutsioonid
X			X	X	X	X	X		Nüüdisühiskond ja selle kujunemine
									<p>2. Demokraatliku ühiskonna valitsemine ja kodanikuosalus (23)</p>
X	X		X		X		X		Riik ja riigi vormid
X	X		X		X				Õigusriik ja võimude lahusus
	X	X	X		X	X	X		Inimõigused
X	X		X		X		X		Poliitilised ideoloogiad
X	X		X		X	X			Valimised

X	X		X		X	X	Erakonnad ja kodanikuühendused
	X				X		Euroopa Liidu valitsemiskord ja toimimine

Kooliastme õpitulemused

Ainepädevused							Õppesisu	
seletab ja kasutab kontekstis ühiskonnaõpetuse olulisemaid mõisteid, mõistab õigusteksti ning sotsiaal-majanduslikku teavet;	määratleb end ühiskonnas oma võimalusi arvestades, tuleb toime turumajanduslikus ühiskonnas, osaleb aktiivselt ja vastutustundlikult ühiskonnaelus	teab tarbijaõigusi ning oskab lahendada nendega seotud probleeme, käitub teadliku ja vastutustundliku tarbijana,	on omandanud ülevaate nüüdisaegse majanduse toimemehhanismidest, oskab adekvaatselt määrata ja realiseerida oma karjäärivõimalusi	iseloomustab riikidevahelise poliitilise, majandusliku ja kultuurilise suhtlemise põhimõtteid ja nüüdismaailma põhiprobleeme	tunneb ja väärtustab demokraatia põhimõtteid, inim- ja kodanikuõigusi; oskab kasutada „Eesti Vabariigi põhiseadust”, rahvusvahelisi õigusnorme	tunneb nüüdisühiskonna kujunemise põhihooni, struktuuri, valdkondi ja korraldust, mõistab poliitika toimemehhanisme	I. kursus 12. klass „Ühiskonna areng ja demokraatia“	
								1. Ühiskond ja selle areng (12)
X	X			X	X	X		Sotsiaalsed suhted ja institutsioonid
X	X			X	X	X		Nüüdisühiskond ja selle kujunemine
								2. Demokraatliku ühiskonna valitsemine ja kodanikuosalus (23)
X	X			X	X	X		Riik ja riigi vormid

X	X			X	X	X	Õigusriik ja võimude lahusus
X	X				X		Inimõigused
X	X			X	X	X	Poliitilised ideoloogiad
X	X				X	X	Valimised
X	X				X	X	Erakonnad ja kodanikuühendused
X	X			X	X	X	Euroopa Liidu valitsemiskord ja toimimine

Õppetegevus

Õppetegevust kavandades ja korraldades:

- 1) lähtutakse õppekava alusväärtustest, üldpädevustest, õppeaine eesmärkidest, õppesisust ja oodatavatest õpitulemustest ning toetatakse lõimingut teiste õppeainete ja läbivate teemadega;
- 2) taotletakse, et õpilase õpikoormus (sh kodutööde maht) on mõõdukas, jaotub õppeaasta ulatuses ühtlaselt;
- 3) võimaldatakse õppida individuaalselt ja üheskoos teistega (iseseisvad, paaris- ja rühmatööd), et toetada õpilaste kujunemist aktiivseteks ning iseseisvateks õppijateks;
- 4) kasutatakse diferentseeritud õppeülesandeid, mille sisu ja raskusaste toetavad individualiseeritud käsitlust ning suurendavad õpimotivatsiooni;
- 5) rakendatakse nüüdisaegseid info- ja kommunikatsioonitehnoloogiatel põhinevaid õpikeskkondi ning õppematerjale ja -vahendeid;
- 6) laiendatakse õpikeskkonda: arvutiklass, raamatukogu, kohaliku omavalitsuse ja riigiasutused, ettevõtted, mittetulundusühingud, arhiivid, näitused, muuseumid.

Gümnaasiumi ühiskonnaõpetuse tundides kasutatakse erinevaid õppemeetodeid, sh aktiivõpet: rollimäng, arutelu, diskussioon, väitlus, ajurünnak; ühistegevus ja vabatahtlik töö.

Õpitulemused

Õpilane oskab:

- koguda sotsiaal-poliitilist ja majanduslikku teavet, sh meediast, seda kriitiliselt hinnata, süstematiseerida ning kasutada;
- leida ja sõnastada uurimisprobleeme ja uurimisküsimusi ning kujundada kava nende lahendamiseks;
- analüüsida sotsiaalsete pingete ja probleemide tekke põhjusi ja kirjeldada sellest tulenevaid ohte ning on valmis oma võimaluste piires lahenduste leidmisele kaasa aitama;
- kasutada kontekstis mõisteid sotsiaalne mobiilsus, sotsiaalne staatus, sotsiaalne turvalisus, sotsiaalkindlustus, sotsiaalabi, ühishüved
- kasutada kontekstis mõisteid nüüdisühiskond, tööstusühiskond, postindustriaalne ühiskond, infoühiskond, teadmusühiskond, heaoluühiskond, siirdeühiskond, heaoluühiskond, kodanikuühiskond, avalik, äri- ja mittetulundussektor, huvirühm, ühiskonna jätkusuutlikkus.
- kasutada kontekstis järgmisi mõisteid: riik, demokraatia, diktatuur, totalitarism, autoritarism, unitaarriik, föderatsioon, konföderatsioon, parlamentarism, presidentialism, poolpresidentialism
- seaduslike vahenditega kaitsta oma huve ja õigusi;
- suhelda vajadusel riigi ja kohalike asutustega, vormistada nõuetekohaseid dokumente;
- kasutada kontekstis järgmisi mõisteid: õigusriik, avalik haldus, seadusandlik võim, opositsioon, koalitsioon, fraktsioon täidesaatev võim, koalitsioonivalitsus, enamus- ja vähemusvalitsus, riigipea, kohtuvõim, Euroopa Inimõiguste Kohus, põhiseaduslikkuse järelvalve, õiguskantsler; ombudsman, bürokraatia, korruptsioon, riigikontroll, regionaalpoliitika, kohalik võim.
- kasutada ja järgib EV põhiseadust ning teisi olulisemaid õigusakte;
- seaduslike vahenditega kaitsta oma huve ja õigusi;
- iseloomustada poliitilisi ideoloogiaid ja kujundab oma põhjendatud eelistused;
- kasutada kontekstis järgmisi mõisteid: ideoloogia, liberalism, konservatism, sotsiaaldemokraatia, vasakpoolsus, parempoolsus, tsentrism, erakond, sotsiaalne liikumine.
- kasutada kontekstis järgmisi mõisteid: majoritaarne ja proportsionaalne valimissüsteem, e-valimised.
- iseloomustada demokraatliku valitsemiskorralduse toimemehhanisme Eestis ning Euroopa Liidus ja valitsemises osalemise võimalusi;
- kasutada kontekstis järgmisi mõisteid: demokraatia, erakond, sotsiaalne liikumine.
- Iseloomustada demokraatliku valitsemiskorralduse toimemehhanisme Euroopa Liidus;
- kasutada kontekstis järgmisi mõisteid: Euroopa Liit, Euroopa Parlament, Euroopa Liidu Ministrite Nõukogu, Euroopa Komisjon, Euroopa Ülemkogu, Euroopa Kohus.

Õpilane teab:

- ühiskonna struktuuri ning toimimispõhimõtteid;
- ühiskonnaelu valdkondi ja nende omavahelist seotust;
- euroopalikke põhimõtteid sotsiaalkaitse alal ning oskab vajaduse korral otsida abi;
- mis on nüüdisühiskonda;
- kodanikupositsiooni Eesti, Euroopa ja globaalses kontekstis ning tunneb kodanikualgatuse võimalusi;
- demokraatliku valitsemiskorralduse toimemehhanisme;
- ühiskondlik-poliitilisi sündmusi, mõistab tänapäeva ühiskonna probleeme;
- demokraatliku valitsemiskorralduse toimemehhanisme Eestis ja valitsemises osalemise võimalusi;
- EV põhiseadust ning teisi olulisemaid õigusakte;
- ühiskondlik-poliitilisi sündmuseid, mõistab tänapäeva ühiskonna probleeme ja pakub võimalusel lahendusi;
- Eesti valimissüsteemi ja mõistab oma kohustust valijana;

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

- Projektõpe;
- referaadi, uurimistöö, arvamuse, õpimapi koostamine (viitamisreeglitega tutvumine, töö esitlemine jm);
- temaatilised mängud, nt tarbijakaitse; infootsing teabeallikatest (sh riigiportaalist www.eesti.ee) ja andmete töötlemine ning esitamine IKT võimalusi kasutades;
- statistika, allikate, sh juriidiliste tekstide ja kaardi analüüs;
- töölehtede täitmine;
- reklaami, teemakohaste filmide jms kriitiline analüüs;
- juhtumianalüüs, dokumendiplankide täitmine jm;
- õppekäigud, külalisesinejate kutsumine jne

Füüsiline õpikeskkond

1. NVRK korraldab valdava osa õpet klassis, kus saab rühmatöö tegemiseks mööblit ümber paigutada, on internetiühendus ning audiovisuaalse materjali kasutamise võimalus. Õppe sidumiseks igapäevaeluga võimaldab kool õpet väljaspool klassi.

2. NVRK võimaldab kasutada tunnis Eesti, Euroopa ja maailma poliitilist kaarti, „Eesti Vabariigi põhiseadust” (üks eksemplar õpilase kohta), „Eesti Vabariigi põhiseaduse” kommenteeritud väljaannet (üks kooli kohta), ÜRO inimõiguste ülddeklaratsiooni (vähemalt üks kahe õpilase

kohta), Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni (üks kooli kohta), ÜRO lapse õiguste konventsiooni (üks kooli kohta), Euroopa Liidu põhiõiguste hartat ning parandatud ja täiendatud Euroopa sotsiaalharta (üks kooli kohta).

3. NVRK võimaldab ainekava eesmärgede toetavaid õppematerjale (auviseid, erialaseid teatmeteoseid, ajalehti ja ajakirju, statistilisi ja metoodilisi materjale jne).

Hindamine

Kujundav hindamine

Hindamisel lähtutakse vastavatest NVRK hindamisjuhendile. Hinnatakse ainekavas toodud õpitulemuste saavutatust: nii õpilase teadmisi ja nende rakendamise oskust kui ka üldpädevuste saavutatust, sh õpioskusi suuliste vastuste (esituste), kirjalike ja/või praktiliste tööde ning praktiliste tegevuste alusel. Kirjalikke ülesandeid hinnates arvestatakse eelkõige töö sisu, kuid parandatakse ka õigekirjavead, mida hindamisel ei arvestata. Aineteadmiste ja -oskuste kõrval antakse hinnanguid ka väärtuselistes ning hoiakulistest küsimustes. Väärtuste ja hoiakute hindamist võimaldavad rollimängud, juhtumianalüüsid ning rühmatöö. Õpitulemuste saavutatuse kontrollimise vormid on mitmekesised. Hinnata saab arutlusoskust, teksti mõistmist, tööd erinevate allikatega (pildid, skeemid, tabelid, tekstid jms). Praktiliste tööde puhul ei hinnata mitte ainult tulemust, vaid ka protsessi käiku. Õpilase hoiakuid ja väärtusi saab mõõta vaatluse, õpilase antud hinnangute ja otsustuste ning juhtumianalüüsi alusel. Veel hinnatakse õpilaste probleemide nägemise ja analüüsi oskust.

Õpitulemusi hinnatakse sõnaliste hinnangute ja numbriliste hinnetega. Õpilane peab teadma, mida ja millal hinnatakse, mis hindamisvahendeid kasutatakse ning mis on hindamise kriteeriumid.

Kokkuvõttev hindamine

Kursuse käigus hinnatakse õpilasi jooksvate hinnete alusel, millest pannakse kursuse lõpul üks kokkuvõttev hinne, samuti toimuvad kontrolltööd, mille arv sõltub sellest, mitu põhiteemat kursus sisaldab. Kursuse hinne pannakse välja kontrolltööde ja jooksvatest hinnetest saadud kokkuvõtva hinde alusel.

II. kursus 12. klass „Majandus ja maailmapoliitika“

Üldpädevused							Õppesisu
Väärtuspädevus	Sotsiaalne pädevus	Enesemääratluspädevus	Õpipädevus	Suhtluspädevus	Matemaatikapädevus	Ettevõtlikkuspädevus	II kursus 12. klass „Majandus ja maailmapoliitika“
							II.kursus 12.klass Ühiskonna majandamine (23)
	X		X	X		X	Riik ja majandus
	X		X	X		X	Tööturg ja hõive
X	X	X	X	X	X		Tarbimine ja investeerimine
							Maailma areng ja maailmapoliitika (12)
	X	X	X	X		X	Nüüdisaja maailma mitmekesisus ja rahvusvaheline suhtlemine

Sotsiaalne pädevus

Valdkonnapädevused	Õppesisu
--------------------	----------

<p>mõistab inimühiskonna ajaloos ja tänapäeval toimuvate ühiskondlike muutuste protsesse ning olulisemate sündmuste põhjuseid ja tagajärgi</p>	<p>ausab demokraatiat ning inimõigusi, järgib üldtunnustatud käitumisreegleid ning on seadusekuulekas, teab kodanikuõigusi ja -kohustusi ning tunneb kodanikuvastutust</p>	<p>on omandanud oma tulevikuvõime, kavandab seda ja tegutseb oma tulevikuplaanide täitumise nimel</p>	<p>huvitub iseenda, oma rahva, kogukonna ja maailma arengust, kujundab oma arvamuse ning on aktiivne ja vastutustundlik kodanik</p>	<p>tunneb mõningaid sotsiaalteaduste uurimismeetodeid ning kasutab neist mõnda õppetöös, seostades õpitut igapäevaeluga</p>	<p>tunneb erinevate rahvaste kultuure, nende eripära ning suhtub lugupidavalt individuaalsesse, kultuurilistesse ja maailmavaatelistesse erinevustesse</p>	<p>on omandanud teadmisi ja oskusi sotsiaalselt aktsepteeritud käitumisest ning inimestevahelistest suhetest</p>	<p>on omandanud teadmisi ja oskusi, mis toetavad tervikliku ning autonoomse inimese kujunemist</p>	<p>II. kursus 12. klass „Majandus ja maailmapoliitika“</p>
								<p>II.kursus 12.klass Ühiskonna majandamine (23)</p>
X	X		X	X				Riik ja majandus
X		X		X		X		Tööturg ja hõive
						X	X	Tarbimine ja investeerimine
								Maailma areng ja maailmapoliitika (12)
X	X	X				X	X	Nüüdisaja maailma mitmekesisus ja rahvusvaheline suhtlemine

Kooliastme õpitulemused

Ainepädevused							Õppesisu
seletab ja kasutab kontekstis ühiskonnaõpetuse olulisemaid mõisteid, mõistab õigusteksti ning sotsiaal-majanduslikku teavet;	määratleb end ühiskonnas oma võimalusi arvestades, tuleb toime turumajanduslikus ühiskonnas, osaleb aktiivselt ja vastutustundlikult ühiskonnaelus	teab tarbijaõigusi ning oskab lahendada nendega seotud probleeme, käitub teadliku ja vastutustundliku tarbijana,	on omandanud ülevaate nüüdisaegse majanduse toimemehhanismidest, oskab adekvaatselt määrata ja realiseerida oma karjäärivõimalusi	iseloomustab riikidevahelise poliitilise, majandusliku ja kultuurilise suhtlemise põhimõtteid ja nüüdismaailma põhiprobleeme	tunneb ja väärtustab demokraatia põhimõtteid, inim- ja kodanikuõigusi; oskab kasutada „Eesti Vabariigi põhiseadust”, rahvusvahelisi õigusnorme	tunneb nüüdisühiskonna kujunemise põhihooni, struktuuri, valdkondi ja korraldust, mõistab poliitika toimemehhanisme	II. kursus 12. klass „Majandus ja maailmapoliitika“
							II.kursus 12.klass Ühiskonna majandamine (23)
X	X		X		X		Riik ja majandus
X	X		X	X			Tööturg ja hõive
X	X	X	X				Tarbimine ja investeerimine
							Maailma areng ja maailmapoliitika (12)
X	X				X	X	Nüüdisaja maailma mitmekesisus ja rahvusvaheline suhtlemine

Õppetegevus

Õppetegevust kavandades ja korraldades:

- 1) lähtutakse õppekava alusväärtustest, üldpädevustest, õppeaine eesmärkidest, õppesisust ja

oodatavatest õpitulemustest ning toetatakse lõimingut teiste õppeainete ja läbivate teemadega;

2) taotletakse, et õpilase õpikoormus (sh kodutööde maht) on mõõdukas, jaotub õppeaasta ulatuses ühtlaselt;

3) võimaldatakse õppida individuaalselt ja üheskoos teistega (iseseisvad, paaris- ja rühmatööd), et toetada õpilaste kujunemist aktiivseteks ning iseseisvateks õppijateks;

4) kasutatakse diferentseeritud õppeülesandeid, mille sisu ja raskusaste toetavad individualiseeritud käsitlust ning suurendavad õpimotivatsiooni;

5) rakendatakse nüüdisaegseid info- ja kommunikatsioonitehnoloogiatel põhinevaid õpikeskkondi ning õppematerjale ja -vahendeid;

6) laiendatakse õpikeskkonda: arvutiklass, raamatukogu, kohaliku omavalitsuse ja riigiasutused, ettevõtted, mittetulundusühingud, arhiivid, näitused, muuseumid.

Gümnaasiumi ühiskonnaõpetuse tundides kasutatakse erinevaid õppemeetodeid, sh aktiivõpet: rollimäng, arutelu, diskussioon, väitlus, ajurünnak; ühistegevus ja vabatahtlik töö.

Õpitulemused

Õpilane oskab:

- väärtustada säästva majanduse põhimõtteid;
- väärtustada maksude maksmist kui kodaniku ja ettevõtja panust ühiskonna heaolusse;
- kasutada kontekstis mõisteid majandusressurs, turumajandus, segamajandus, makromajandus, fiskaalpoliitika, SKT, inflatsioon, tarbijahinnaindeks, import, eksport, toll, Euroopa ühisturg, euro, proportsionaalne ja progressiivne tulumaksusüsteem, otsene ja kaudne maks, riiklik ja kohalik maks, varimajandus, ümbrikupalk.
- leida majandusalast teavet, kasutada selle töötlemiseks asjakohaseid statistilisi meetodeid ning esitada tulemusi suuliselt, visuaalselt ja kirjalikult;
- kasutada mõisteid tööturg, tööandja, töövõtja, tööhõive, tööpuudus, töjõupuudus, aktiivsed ja passiivsed tööturumeetodid, heitunu, innovatsioon, tööstusomand, autoriõigus.
- kasutada kontekstis mõisteid sotsiaalkindlustusmaks, töötuskindlustusmaks, indikatiivne ostukorv, tarbijakaitse
- Iseloomustada nüüdismaailma põhiprobleeme ja arengutendentsi;
- osaleda ühiskonna arengu alastes aruteludes ning mõistab rahvusvaheliste kodanikualgatusprojektide tähtsust probleemidele osutamisel ja nende lahendamisel;

- analüüsida poliitiliste konfliktide põhjusi ja tagajärgi ning pakub konfliktide ületamiseks argumenteeritud lahendusi;
- kasutada infotehnoloogiavahendeid infot otsides, tõlgendades ja vahendades, arvestades ning väärtustades autoriõigust;

Õpilane teab:

- nüüdisaegse majanduse toimimisest ja erinevatest majandussüsteemidest;
- maksupoliitikat, selle mõju üksikisikule ja ühiskonnale;
- Teab oma võimalusi ja oskusi tööturul; mõistab elukestva õppe olemust ja vajadust;
- tunneb töösuhteid, ettevõtlust ning intellektuaalse omandi kaitset reguleerivaid olulisemaid õigusakte;
- tarbija ja ettevõtja rolli ühiskonnas, mõistab nende vastandlikke huve;
- olulisemaid globaalprobleeme ja tunneb oma kaasvastutust nende lahendamise eest;
- humanitaarõiguse norme, nendest tulenevaid piiranguid ja kaitset, austab elu ja inimväärikust.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

- Projektõpe;
- referaadi, uurimistöö, arvamuse, õpimapi koostamine (viitamisreeglitega tutvumine, töö esitlemine jm);
- temaatilised mängud, nt tarbijakaitse; infootsing teabeallikatest (sh riigiportaalist www.eesti.ee) ja andmete töötlemine ning esitamine IKT võimalusi kasutades;
- statistika, allikate, sh juriidiliste tekstide ja kaardi analüüs;
- töölehtede täitmine;
- reklaami, teemakohaste filmide jms kriitiline analüüs;
- juhtumianalüüs, dokumendiplankide täitmine jm;
- õppekäigud, külalisesinejate kutsumine jne.

Füüsiline õpikeskkond

1. NVRK korraldab valdava osa õpet klassis, kus saab rühmatöö tegemiseks mööblit ümber paigutada, on internetiühendus ning audiovisuaalse materjali kasutamise võimalus. Õppe sidumiseks igapäevaeluga võimaldab kool õpet väljaspool klassi.

2. NVRK võimaldab kasutada tunnis Eesti, Euroopa ja maailma poliitilist kaarti, „Eesti Vabariigi põhiseadust” (üks eksemplar õpilase kohta), „Eesti Vabariigi põhiseaduse” kommenteeritud

väljaannet (üks kooli kohta), ÜRO inimõiguste ülddeklaratsiooni (vähemalt üks kahe õpilase kohta), Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni (üks kooli kohta), ÜRO lapse õiguste konventsiooni (üks kooli kohta), Euroopa Liidu põhiõiguste hartat ning parandatud ja täiendatud Euroopa sotsiaalharta (üks kooli kohta).

3. NVRK võimaldab ainekava eesmärgi toetavaid õppematerjale (auviseid, erialaseid teatmeteoseid, ajalehti ja ajakirju, statistilisi ja metoodilisi materjale jne).

Hindamine

Kujundav hindamine

Hindamisel lähtutakse vastavatest NVRK hindamisjuhendile. Hinnatakse ainekavas toodud õpitulemuste saavutatust: nii õpilase teadmisi ja nende rakendamise oskust kui ka üldpädevuste saavutatust, sh õpioskusi suuliste vastuste (esituste), kirjalike ja/või praktiliste tööde ning praktiliste tegevuste alusel. Kirjalikke ülesandeid hinnates arvestatakse eelkõige töö sisu, kuid parandatakse ka õige kirjavead, mida hindamisel ei arvestata. Aineteadmiste ja -oskuste kõrval antakse hinnanguid ka väärtuselistes ning hoiakulistes küsimustes. Väärtuste ja hoiakute hindamist võimaldavad rollimängud, juhtumianalüüsid ning rühmatöö. Õpitulemuste saavutatuse kontrollimise vormid on mitmekesised. Hinnata saab arutlusoskust, teksti mõistmist, tööd erinevate allikatega (pildid, skeemid, tabelid, tekstid jms). Praktiliste tööde puhul ei hinnata mitte ainult tulemust, vaid ka protsessi käiku. Õpilase hoiakuid ja väärtusi saab mõõta vaatluse, õpilase antud hinnangute ja otsustuste ning juhtumianalüüsi alusel. Veel hinnatakse õpilaste probleemide nägemise ja analüüsi oskust.

Õpitulemusi hinnatakse sõnaliste hinnangute ja numbriliste hinnetega. Õpilane peab teadma, mida ja millal hinnatakse, mis hindamisvahendeid kasutatakse ning mis on hindamise kriteeriumid.

Kokkuvõttev hindamine

Kursuse käigus hinnatakse õpilasi jooksvate hinnete alusel, millest pannakse kursuse lõpul üks kokkuvõttev hinne, samuti toimuvad kontrolltööd, mille arv sõltub sellest, mitu põhiteemat kursus sisaldab. Kursuse hinne pannakse välja kontrolltööde ja jooksvatest hinnetest saadud kokkuvõtva hinne alusel.

4. Inimeseõpetus

4.1.1 Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Gümnaasiumi inimeseõpetusega taotletakse, et õpilane:

- 1) austab enda ning teiste inimväärikust, suhtub eelarvamusteta ja lugupidavalt kõigisse inimestesse, arvestab nende erivajadusi ja individuaalsust ning väärtustab individuaalseid ja kultuurilisi erinevusi;
- 2) mõistab ning austab erinevaid maailmavaatelisi tõekspidamisi;
- 3) on aktiivne ja kompetentne demokraatliku ühiskonna kodanik, kellel on valmisolek kohaneda muutustega töö- ja ühiskonnaelus ning kes vastutab oma elu eest ja tuleb toime enda probleemide lahendamisega;
- 4) väärtustab perekonda, mõistab vastastikust rahuldust ja toetust pakkuvate suhete loomise ja hoidmise põhimõtteid ning pereliikmete vastutuse osa perekonna väärtuste hoidmisel ja laste arengu toetamisel;
- 5) mõistab erinevate elurollide osa karjääri kujunemises ning pere- ja tööelu tasakaalus hoidmise tähtsust.

4.1.2 Õppeaine kirjeldus

Perekonnaõpetuse kursuses keskendutakse perekonnaelu psühholoogiale, sotsioloogiale, eetikale, perekonnaõigusele, majandamisele ja perekonna rollile ühiskonnas, et toetada vajalike teadmiste, oskuste ja hoiakute omandamist tulevase perekonnaelu alusena. Kursus aitab ka tunnetada, mõtestada ja analüüsida olemasolevate kogemuste alusel oma rolli kasvuperekonnas ning arendada vastutustunnet loodavaks perekonnaeluks nii üksikisikuna kui ka ühiskonnas.

Perekonnaõpetuse kursus toetab eelkõige õpilaste enesemääratlus-, sotsiaalse ja väärtuspädevuse kujunemist. Teistest õppeainetest on kursus tihedalt seotud loodusainete, kirjanduse ja teiste sotsiaalvaldkonna ainetega.

Õppetegevuse valikul lähtutakse inimeseõpetuse üldisest eesmärgist, et toetada õpilase isiksuse arenemisele ning sotsialiseerumisele kaasa aitavate teadmiste, oskuste ja hoiakute kujunemist, kusjuures põhirõhk on hoiakute kujundamisel.

Õpilane õpib tundma ühiskonnas toimivaid demograafilisi, sotsiaalseid, majanduslikke ja ajaloolisi protsesse ning nähtusi, mis mõjutavad pereelu struktuure ja protsesse. Samuti integreerib õppeaine sotsiaalainete õppimisel saadud teadmisi ja oskusi ning eelmistel kooliastmetel õpitut, süstematiseerides õpitut perekonnaelu kontekstis ühiskonnas. Sestap rõhutatakse inimeseõpetuse praktilist ja rakenduslikku kallakut. Õppetegevused on aine eesmärkidest lähtuvalt õpilase jaoks mõistetavad ja tähenduslikud ning toetavad arusaama õpitava vajalikkusest. Kogu ainekäsitus on võimalikult elulähedane.

Väärtuskasvatus ja hoiakute kujundamine vaimse õpikeskkonna osana toimub üksteist mõistvas

õhkkonnas ning on suunatud õpilaste positiivse mõtlemise arendamisele oma arengu- ja toimetulekuvõimaluste üle. Soodne sotsiaalne õpikeskkond toetub eelkõige õpilaste isikupära ja isiklike seisukohtade austamisele ning võimalustele vabalt arvamust avaldada, võimalustele initsiatiiviks, osalemiseks ja tegutsemiseks nii üksi kui ka koos teistega.

Perekonnaõpetuses õpitakse teatud teemasid ülevaate korras ja teatud teemasid sügavuti. Teemasid võib käsitleda nii üksteisele järgnevatena kui ka integreerituna, et saavutada oskuste-, teadmiste- ja väärtustepõhised õpitulemused

4.1.3. Gümnaasiumi õpitulemused

Gümnaasiumi lõpetaja:

- 1) mõistab ning oskab selgitada kooselu ja perekonna eri vormide osa üksikisiku ning ühiskonna elus;
- 2) väärtustab perekonda ja oskab analüüsida lähedaste inimsuhete rolli inimese elus ning põhjendab iseenda vastutust ja rolli peresuhetes;
- 3) analüüsib perekonna funktsioone indiviidi ja ühiskonna seisukohast ning on valmis korraldama argielu kodus, arvestades pereliikmete turvalisust, vajadusi ja tervist;
- 4) mõistab abielu ja perekonna psühholoogilisi, õiguslikke ning majanduslikke aspekte ning oskab leida infot ja abi, et tulla toime probleemidega;
- 5) selgitab lapse arengu põhiküsimusi ja lapsevanema rolli lapse kasvatamises;
- 6) seostab püsisuhte olemust ning selle seost seksuaalsuse ja armastusega, väärtustades usaldust ning positiivseid tundeid;
- 7) tunnetab iseennast, oma rolli ja vastutust nii kasvuperekonna kui ka loodava perekonna liikmena;
- 8) on valmis seostama enda tehtavaid valikuid isikliku pereelu õnnestumise võimalusega tulevikus;
- 9) mõistab vajadust tegutseda turvaliste inimsuhete loomise, säilimise ja arendamise nimel ning on valmis olema pere ja peret ümbritseva sotsiaalse võrgustiku liige.

4.1.4 Perekonnaõpetuse õpitulemused ja –sisu

Üldpädevuste kujunemine inimeseõpetuses

Üldpädevused							Õppesisu
Väärtuspädevus	Sotsiaalne pädevus	Enesemääratluspädevus	Õpipädevus	Suhtluspädevus	Matemaatikapädevus	Ettevõtlikkuspädevus	Inimeseõpetus Perekonnaõpetus
X	X	X	X	X		X	Perekond (4)
X	X	X	X	X		X	Püsisuhe (7)
X	X	X	X	X		X	Abielu (4)
X	X	X	X	X		X	Lapsevanemaks olemine (4)
X	X	X	X	X		X	Laps (3)
X	X	X	X	X		X	Kodu ja argielu (9)
X	X	X	X	X	X	X	Perekonna majanduselu ja õigusaktid (2)
X	X	X	X	X	X	X	Perekond inimese elus (2)

Sotsiaalne pädevus

Valdkonnapädevused	Õppesisu
--------------------	----------

<p>mõistab inimühiskonna ajaloo ja tänapäeval toimuvate ühiskondlike muutuste protsesse ning olulisemate sündmuste põhjuseid ja tagajärgi</p>	<p>austab demokraatiat ning inimõigusi, järgib üldtunnustatud käitumisreegleid ning on seadusekuulekas, teab kodanikuõigusi ja -kohustusi ning tunneb kodanikuvastutust</p>	<p>on omandanud oma tulevikuvõime, kavandab seda ja tegutseb oma tulevikuplaanide täitumise nimel</p>	<p>huvitub iseenda, oma rahva, kogukonna ja maailma arengust, kujundab oma arvamuse ning on aktiivne ja vastutustundlik kodanik</p>	<p>tunneb mõningaid sotsiaalteaduste uurimismeetodeid ning kasutab neist mõnda õppetöös, seostades opitud igapäevaeluga</p>	<p>tunneb erinevate rahvaste kultuure, nende eripära ning suhtub lugupidavalt individuaalsetesse, kultuurilistesse ja maailmavaatelistesse erinevustesse</p>	<p>on omandanud teadmisi ja oskusi sotsiaalselt aktsepteeritud käitumisest ning inimestevahelistest suhetest</p>	<p>on omandanud teadmisi ja oskusi, mis toetavad tervikliku ning autonoomse inimese kujunemist</p>	<p>Inimeseõpetus Perekonnaõpetus</p>
X	X		X	X	X	X	X	Perekond (4)
		X	X			X		Püsisuhe (7)
X	X	X	X		X	X	X	Abielu (4)
X		X	X			X	X	Lapsevanemaks olemine (4)
X		X				X	X	Laps (3)
X	X	X	X		X	X	X	Kodu ja argielu (9)
X	X	X	X	X				Perekonna majanduselu ja õigusaktid (2)
X		X	X			X	X	Perekond inimese elus (2)

Kooliastme õpitulemused

Ainepädevused								Õppesisu		
mõistab vajadust tegutseda turvaliste inimsuhete loomise, säilimise ja arendamise nimel	omab valmidust seostada enda tehtavaid valikuid isikliku pereelu õnnestumise		tunnetab iseennast, oma rolli ja vastutust perekonna liikmena	selgitab lapse arengu põhiküsimusi ja lapsevanema rolli lapse kasvatamises;	selgitab püsisuhte olemust ning selle seost seksuaalsuse ja armastusega, väärtustades usaldust ning positiivsed tundeid;	tunneb abielu ja perekonna psühholoogilist, õiguslikku ning majanduslikku külge, teadvustades ühiskonna mõju perekonna kasvatustegevusele	analüüsib perekonna funktsioone indiviidi ja ühiskonna seisukohast ning omab valmidust korraldada argielu kodus, arvestades pereeliikmete turvalisust, vajadusi ja tervist;	väärtustab perekonda ning teab, oskab näha ja analüüsida lähedaste inimsuhete rolli inimese elus ning oma vastutust suhetes;	selgitab kooselu ja perekonna eri vormide osa üksikisiku ning ühiskonna elus;	Inimeseõpetus Perekonnaõpetus
X	X	X					X	X	Perekond (4)	
X	X			X				X	Püsisuhe (7)	
X	X	X		X	X	X	X	X	Abielu (4)	
X	X	X	X			X	X	X	Lapsevanemaks olemine (4)	
X			X					X	Laps (3)	
	X	X	X		X	X	X	X	Kodu ja argielu (9)	
	X	X			X	X	X		Perekonna majanduselu ja õigusaktid (2)	

X	X	X				X	X	X	Perekond inimese elus (2)
---	---	---	--	--	--	---	---	---	---------------------------

Õppetegevus

Õppetegevust kavandades ja korraldades:

- 1) lähtutakse õppekava alusväärtustest, üldpädevustest, õppeaine eesmärkidest, õppesisust ja oodatavatest õpitulemustest ning toetatakse lõimingut teiste õppeainete ja läbivate teemadega;
- 2) taotletakse, et õpilase õpikoormus (sh kodutööde maht) on mõõdukas, jaotub kursuse ulatuses ühtlaselt;
- 3) võimaldatakse õppida individuaalselt ja üheskoos teistega (iseseisvad, paaris- ja rühmatööd), et toetada õpilaste kujunemist aktiivseteks ning iseseisvateks õppijateks;
- 4) kasutatakse diferentseeritud õppeülesandeid, mille sisu ja raskusaste toetavad individualiseeritud käsitlust, aitavad õpitut süvitsi mõista ning suurendavad õpimotivatsiooni;
- 5) rakendatakse nüüdisaegseid info- ja kommunikatsioonitehnoloogiatel põhinevaid õpikeskkondi ning õppematerjale ja -vahendeid;
- 6) laiendatakse õpikeskkonda: näiteks arvutiklass, asutused, muuseumid, näitused;
- 7) kasutatakse mitmekesiseid õppemeetodeid, sh aktiivõpet: arutelud, diskussioonid, juhtumianalüüsid, paaristööd, projektõpe, rollimängud, rühmatööd, väitlused, õpimapi ja uurimistöö koostamine, praktilised ja uurimistööd (nt töölehtede täitmine, loovtööde kirjutamine, infootsingud teabeallikatest) jne;
- 8) arvestatakse õpilaste võimeid ja suutlikkust ja kohalikku eripära ning ühiskonnas toimuvaid muutusi;
- 9) arendatakse õpilaste teadmisi, oskusi ja hoiakuid, sealjuures on põhirõhk hoiakute kujundamisel;
- 10) võimaldatakse siduda õpet koolivälise eluga, et kogu ainekäsitlus oleks võimalikult elulähedane.

Õpitulemused

Õpilane oskab:

- kirjeldada perekonna ja peresuhete muutumist aegade vältel
- analüüsida perekonna funktsioone indiviidi ja ühiskonna seisukohast ning selgitab, kuidas oleneb nende täitmine igast pereliikmest
- kirjeldada püsisuhte loomist ja säilimist mõjutavaid tegureid ning tähtsustab positiivseid tundeid ja negatiivsete tunnetega toimetulekut turvalise püsisuhte alusena.
 - kirjeldada armastuse olemust, võttes aluseks armastuse liigituse.
 - kirjeldada, kuidas mõjutavad ühiskond ja kultuur suhtumist seksuaalsusesse ning seksuaalsuhetesse.
 - analüüsida registreeritud ja vabaabieliu võimalikke eeliseid ning puudusi
- kirjeldada abielu perioode ning abieluga kohanemist ja rahulolu mõjutavaid tegureid.
- kirjeldada lapsevanemaks olemist, lähtudes selle komponentidest.
- analüüsida vanemate kasvatuslikust rollist tulenevat vastutust lapse kasvatamisel.
- analüüsida vanemate kasvatustiile, lähtudes lapse arengu toetamisest kodukasvatuses.
- analüüsida kodukasvatuse olemust ja tähtsust lapse arengus.
- teadvustada kodu kui turvalise elukeskkonna mõju inimese ja tema lähisuhete arengule.
- näha võimalusi pereliikmete vajaduste ja väärtustega arvestamiseks ning vastastikuseks toetuseks ja abiks
- seada tervise edendamiseks seonduvaid eesmärgi nii enda, perekonna kui ka kogukonna tasandil.
- väärtustada perekondlike suhete säilimist ja perekonda.
- kavandada pere eelarvet ning mõistab iga pereliikme õigust oma ajale, ruumile ja materiaalsetele kulutustele, arvestades teisi.
- Väärtustada perekonnaelu rikastavat mõju inimese lähisuhete võrgustikus.

Õpilane teab:

- perekeskse ja individualistliku perekäsitluse olemust;
- kooselu ja perekonna vormide mitmekesisust, analüüsides nende eeliseid ning puudusi;
- püsisuhtest tulenevat vastutust ning kirjeldab toimetulekuvise lähisuhete lõppemise korral;
- seksuaalsuhete seotust armastusega ning turvalise ja vastastikku rahuldust pakkuva seksuaalkäitumise põhimõtteid inimsuhetes;
- abieluga seonduvate tavade ja kommete tugevdavat ning toetavat mõju inimsuhetele;
- lähedase sotsiaalse võrgustiku tähtsust abielu toetava süsteemina;
- abielusuhtest tulenevaid õigusi ja kohustusi;

- tegureid, mis mõjutavad inimese reproduktiivtervist;
- tõhusaid meetodeid, mis aitavad planeerida rasedust soovitud ajal;
- planeerimata rasedusega kaasnevat valikuid ning neid mõjutavaid tegureid;
- laste arengulisi vajadusi varajases lapseas ja vanemate osa nende rahuldamisel;
- lapse ja vanema vahelise kiindumussuhte olemust ning vanemate mõju selle kujunemisele;
- pereliikmete rollide ja rollinõuete kokkuleppelisust ja paindlikkust ning nende mõju peresuhtetele;
- õpituatsioonid tõhusaid lahkumise lahendamise viise peres;
- tegureid, mis mõjutavad pereliikmete füüsilist, emotsionaalset, sotsiaalset ja vaimset tervist ja tervislikku eluviisi, ning selgitab võimalusi neid säilitada ja parandada.
- kuidas sõltuvus erinevatest ainetest või tegevustest mõjutab peresuhteid, ning selgitab kaassõltuvuse olemust;
- lahkumise ja lahutuse põhjusi ning tagajärgi;
- leina olemust ning leinast ülesaamise võimalusi;
- põhilisi pereelu ja laste elu reguleerivad seadus;
- perekonna tähtsust inimese jaoks elu erinevatel perioodidel;
- põlvkondi ühendavate sidemete tugevdavat ja toetavat mõju pereelule

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

- 1) mitmekesised õppemeetodid, sh aktiivõppemeetodid (nt arutelud, rollimängud, rühmatööd, paaritööd, projektitööd, uurimistööd, juhtumianalüüsid, ajurünnakud jne) ning praktilised ülesanded (nt vaatlused, intervjuud jne);
- 2) individuaalse ja kollektiivse õppe võimaldamine;
- 3) õppe sidumine koolivälise eluga (nt projektitööd, uurimistööd, kohtumised erinevate inimestega jne), tagades aine seotuse igapäevaeluga.

Praktiliste ülesannete puhul õpilane:

- 1) rakendab teoreetilisi teadmisi praktiliselt õpituatsioonid;
- 2) demonstreerib õpitulemustes määratud oskusi õpituatsioonid,
- 3) kirjeldab õpitulemustes määratud teadmiste ja oskuste rakendamist igapäevaelus.

Füüsiline õpikeskkond

1. NVRK korraldab valdava osa õppes klassis, kus on võimalused rühmatööks ja ümarlaua-vestluseks ning toetavad demonstratsioonivahendid.
2. Õppe sidumiseks igapäevaeluga võimaldab NVRK õpet väljaspool klassi.

Hindamine

Kujundav hindamine

Hindamisel lähtutakse vastavatest NVRK hindamisjuhendile. Hindamise põhiline ülesanne on toetada õpilase arengut, kujundades positiivse minapildi ja adekvaatse enesehinnangu, kusjuures oluline on õpilase enda roll hindamises, pakkudes võimalusi enesehindamiseks. Inimeseõpetuses hinnatakse õpilaste teadmisi ja oskusi, kuid ei hinnata hoiakuid ega väärtusi. Hoiakute ja väärtuste kohta antakse õpilasele tagasisidet. Õpitulemuste hindamise vormid on mitmekesised, sisaldades nii suulisi, kirjalikke kui ka praktilisi ülesandeid.

Suuliste ja kirjalike ülesannete puhul õpilane:

- 1) selgitab ja kirjeldab mõistete sisu ning omavahelisi seoseid;
- 2) selgitab oma arvamusi, hinnanguid, seisukohti ja suhtumisi, seostades neid omandatud teadmistega ja igapäevaeluga;
- 3) eristab, rühmitab, võrdleb ja analüüsib olukordi, seisundeid, tegevusi ning tunnuseid lähtuvalt õpitulemustest;
- 4) demonstreerib faktide, mõistete ning seaduspärasuste tundmist lähtuvalt õpiülesannete sisust.

Kokkuvõttev hindamine

Kursuse käigus hinnatakse õpilasi jooksvate hinnete alusel, millest pannakse kursuse lõpul üks kokkuvõttev hinne, samuti toimuvad kontrolltööd. Kursuse hinne pannakse välja kontrolltööde ja jooksvatest hinnetest saadud kokkuvõtva hinde alusel.